

Jaarstukken 2023

Versie 1.0

Leeswijzer

De jaarstukken beginnen met een bestuursverslag waarin wordt teruggeblikt op het boekjaar 2023. Daarbij wordt in dit verslag uitleg gegeven over de organisatie de Unie van Waterschappen. Vervolgens worden de resultaten die in 2023 zijn geboekt gepresenteerd.

Inhoud

Jaarstukken 2023	1
Leeswijzer	2
Bestuursverslag	5
Begroting 2024	7
Over de Unie van Waterschappen	7
Het bestuur	8
De organisatie	8
Resultaten 2023 per programma	10
Programma Waterbeleid	10
Waterveiligheid	10
Watersysteem	11
Water en Ruimte	12
Levende have	14
	15
Programma Vereniging en communicatie	15
Waterschapsverkiezingen	15
Persaandacht	16
Commissie Toekomstbestendige vereniging	16
Communicatie en lobby beleidsthema's	16
Prinsjesdag	16
Gezamenlijke publieksaanpak	16
Nieuwsvoorziening	17
Evenementen	17
Lobby	17
Programma Moderne Overheid	18
Transparante waterschappen	18
Duurzaam opdrachtgeverschap	19

Digitalisering en digitale transformatie	20
Crisis	21
Aanpassing belastingstelsel waterschappen	21
Overige financiële en fiscale onderwerpen	22
Rechtspositie bestuurders en bestuurdersverenigingen	23
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid & Internationaal	24
Internationaal	24
Klimaat & energie	25
Circulair	26
Waterkwaliteit en Waterketen	27
Team Bestuurlijk Juridische zaken	31
Omgevingswet	31
Geborgde zetels	31
Overige resultaten	32
Stafbureau Bedrijfsvoering	33
Personeel	33
Uniepand	34
Projectenbureau	35
Analyse resultaat	36
Resultaten 2023	36
Risicomanagement / Interne beheersing	37
Ondertekening	38
Jaarrekening	39
Balans voor Resultaatbestemming	39
Staat van baten en lasten	40
Voorstel Resultaatbestemming	41
Ontwikkeling werkkapitaal	43
Toelichting op de Jaarrekening	45
Algemene toelichting	45
Algemene grondslagen	46
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	46
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	49
Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht	49
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	51
Vaste Activa	51
Vlottende activa	52
Eigen vermogen	54

Bestemmingsreserves	55
Voorzieningen	56
Langlopende schulden	56
Kortlopende schulden	57
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	59
Baten	60
Lasten	60
Overige beleidslasten	64
Bijzondere baten en lasten	65
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (Semi)publieke sector	66
Controleverklaring	69
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	69
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	70
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	71
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	72
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	73

Bestuursverslag

Waterschapsverkiezingen

In aanloop naar de waterschapsverkiezingen voerden de Unie en alle 21 waterschappen gezamenlijk een publiekscampagne om de opkomst te bevorderen. Ook deed de Unie onderzoek naar stemgedrag onder Nederlanders. Daaruit bleek dat 85 procent van de Nederlanders waterthema's belangrijk vindt.

De opkomst voor de waterschapsverkiezingen was dit jaar 53,1 procent. De BBB en WaterNatuurlijk kwamen als winnaars uit de bus. Het politieke landschap van de waterschappen veranderde daarmee sterk ten opzichte van 2019, ook omdat sprake was van minder geborgde zetels. Op 29 maart werden de nieuwe waterschapsbestuurders geïnstalleerd en op 29 juni hadden alle waterschappen een nieuw dagelijks bestuur (DB). De Unie heeft op verschillende manieren deze (deels nieuwe) waterschapsbestuurders laten weten wat de Unie in deze bestuursperiode voor hen kan betekenen.

Tweede Kamerverkiezingen

Op 7 juli viel het kabinet-Rutte IV. De Unie van Waterschappen drong er bij de Tweede Kamer op aan om belangrijke waterthema's niet-controversieel te verklaren. Hier werd gehoor aan gegeven door de Kamer. In aanloop naar de verkiezingen op 22 november heeft de Unie het belang van water en bodem ingebracht bij de politieke partijen ten behoeve van hun verkiezingsprogramma's. Daarnaast organiseerden de Unie en Vewin (Vereniging van Nederlandse drinkwaterbedrijven) op 6 november het Verkiezingsdebat Water.

Waterschapsbelasting(stelsel)

In 2023 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) het wetsvoorstel dat de grootste knelpunten in het belastingstelsel van de waterschappen oplost voor

advies naar de Raad van State gestuurd en daarna naar de Tweede Kamer.: Belangrijke stappen om te zorgen dat de waterschapstaken ook in de toekomst op een goede en rechtvaardige manier bekostigd worden. Daarnaast werd in november bekend dat de waterschapsbelastingen in 2024 flink stijgen, omdat de waterschappen voor steeds grotere uitdagingen komen te staan. Om Nederland leefbaar te houden voor toekomstige generaties, zijn daardoor steeds meer investeringen nodig.

Kaderrichtlijn Water

De Unie heeft ook in 2023 veel inzet gepleegd om de doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) te halen. Zo is samen met het ministerie van I&W een impulsprogramma opgezet. Ook was de Unie actief in een aantal werkgroepen van het – uiteindelijk mislukte – Landbouwakkoord. Ook PFAS was een veelbesproken thema dit jaar. Op 7 februari verscheen een voorstel voor een Europees verbod op PFAS-productie en -gebruik. De Unie van Waterschappen steunt het voorstel en bepleit een zo snel mogelijke ingang ervan.

Hoogwater

Door een nat najaar was 2023 bij elkaar genomen een zeer nat jaar, met langdurig verhoogde waterstanden rond de kerstdagen. De waterschappen werkten hard om het overtollige water af te voeren, met onder meer noodkeringen en -gemalen. Honderden waterschapsmedewerkers hielden de situatie dag en nacht in de gaten. Hierdoor bleef grote wateroverlast beperkt. Het werkt van de waterschappen beheerste dagenlang de landelijke en regionale media. De Unie van Waterschappen zat in het landelijke crisisoverleg en verzorgde veel woordvoering.

Klimaatmonitor

In oktober verscheen de Klimaatmonitor, waaruit bleek dat de waterschappen hun grote duurzaamheidsambities waarmaken. Daarnaast tekende de Unie van Waterschappen verschillende duurzaamheidsovereenkomsten, waaronder het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB).

Commissie Toekomstbestendige vereniging

In 2022 stelde het Uniebestuur de commissie Toekomstbestendige vereniging in (de commissie-De Ridder), die begin 2023 haar adviezen uitbracht. Daarna heeft een intensief traject binnen de vereniging plaatsgevonden, waarna over een deel van de adviezen besluitvorming heeft plaatsgevonden in de Ledenvergadering van de Unie. Het andere deel van de adviezen van de commissie is doorgeschoven naar 2024.

Begroting 2024

Begroting (bedragen in €)	2024	2023
Lasten	13.931.500	12.061.700
Afschrijvingslasten	250.000	270.000
Personeelslasten	9.880.000	8.400.000
Huisvestingslasten	595.000	412.500
Kantoor Brussel	50.000	55.000
Algemene lasten	572.500	572.500
Financiële baten en lasten	-160.000	152.000
Kosten diensten en producten	210.000	163.500
Totaal exploitatielasten	11.397.500	10.025.500
Team BJZ	35.000	35.000
Programma Waterkwaliteit Duurzaamheid en Internationaal	540.000	540.000
Programma Moderne Overheid	630.000	500.000
Programma Vereniging en Communicatie	763.000	408.000
Programma Waterbeleid	229.000	229.000
Totaal programma uitgaven	2.197.000	1.712.000
Bijdragen/contributies aan derden	270.000	290.500
Directie- en bestuurskosten	67.000	33.700
Totaal overige beleidsuitgaven	337.000	324.200
Baten	13.931.500	12.061.700
Contributies	13.301.500	11.586.700
Overige opbrengsten	485.000	335.000
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterschap	145.000	140.000
Totaal Baten	13.931.500	12.061.700

Over de Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de 21 Nederlandse waterschappen. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt hun belangen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Het bestuur

Het dagelijkse bestuur van de Unie van Waterschappen telt zes leden. De algemeen directeur van de Unie van Waterschappen is tevens de bestuurssecretaris. De leden van het bestuur worden gekozen door de ledenvergadering en benoemd voor een periode van drie jaar, met de mogelijkheid tot eenmalige herbenoeming. Elk bestuurslid heeft een eigen portefeuille en is voorzitter van een of meer commissies.

In 2023 bestond het bestuur uit de volgende personen:

Naam	Functie	Indiensttreding
Rogier van der Sande	voorzitter	1-1-2019
Sander Mager	vicevoorzitter	11-10-2019
Dirk-Siert Schoonman	bestuurder	13-12-2019, uit dienst per 6-10-2023
Luzette Kroon	bestuurder	17-12-2021
Jeroen Haan	bestuurder	1-1-2022
Vincent Lokin	penningmeester	1-4-2022
Erik den Hertog	bestuurder	6-10-2023

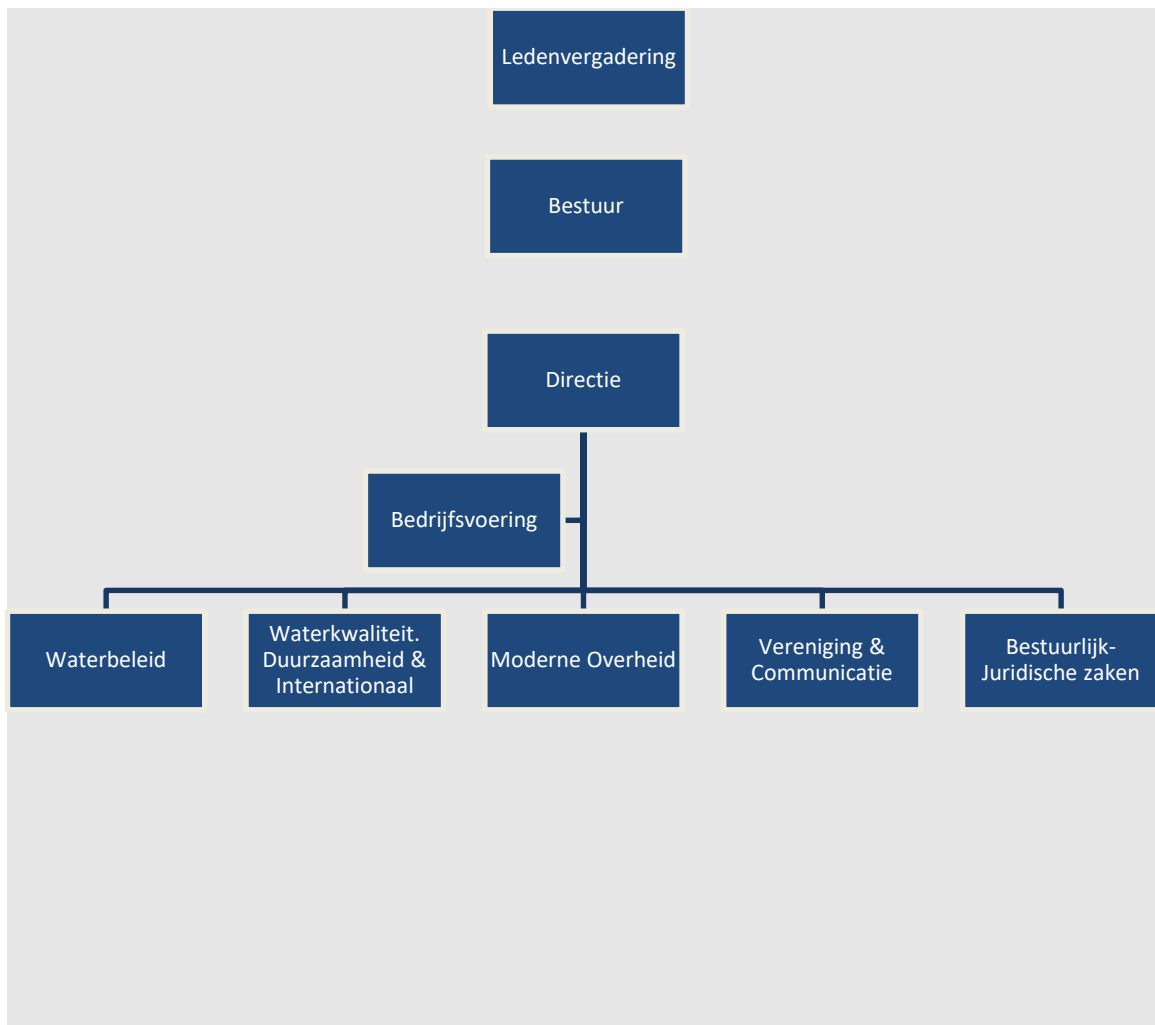
Meindert Smallenbroek (secretaris en algemeen directeur)

De organisatie

Het Uniebureau staat onder leiding van een algemeen directeur en werkt in vier programma's en een stafbureau bedrijfsvoering. De vaste formatie bestaat uit 74 fte. Daarnaast wordt gewerkt met een flexibele schil van 15 tot 20 procent, bestaande uit onder andere medewerkers van waterschappen en trainees. De Unie functioneert ook als werkgever voor personeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en diverse langjarige programma's, zoals Blue Deal en Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES).

In 2027 viert de Unie van Waterschappen haar 100-jarige jubileum. Hiervoor zullen diverse festiviteiten worden georganiseerd. Het Uniebureau wil hiervoor alvast geld reserveren en is daarom voornemens om de komende 4 jaren, vanaf 2023 t/m 2026, een reserve te vormen van €100.000 per jaar voor dit jubileum. Zie hiervoor ook de paragraaf 'Voorstel Resultaatsbestemming' in de gepresenteerde jaarrekening.

De organisatie van de Unie van Waterschappen ziet er als volgt uit:

Resultaten 2023 per programma

Programma Waterbeleid

Portefeuillehouders: Jeroen Haan (Waterveiligheid), Erik den Hertog (Waterkwantiteit), Rogier van der Sande (Ruimtelijke ordening)

Programmaleider: Adriënne van der Sar

In 2023 is door dit programma € 302.191 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Waterkwantiteit	183.498	159.000
Hoogwaterbescherming	118.693	70.000
Totaal	302.191	229.000

In 2023 heeft het programma Waterbeleid veel inspanning geleverd om ervoor te zorgen dat de waterschappen hun wettelijke kerntaken – de zorg voor sterke dijken en schoon en voldoende water – zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Hieronder wordt verder ingegaan op de inzet en behaalde resultaten op de voorgenomen werkzaamheden. Deze resultaten zijn geclusterd per kerntaak, zoals hieronder beschreven.

Waterveiligheid

Op gebied van waterveiligheid werd in het eerste kwartaal van 2023 het Kader Zorgplicht Regionale Keringen opgeleverd. De Unie heeft daarnaast bijgedragen aan de formulering en inhoudelijke onderbouwing van het Landelijk Veiligheidsbeeld van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Samen met de alliantiepartners is een proces geschetst voor het vervolg: om de onzekerheden rond

de versterkingsopgave te verkleinen en om beleidsmatige en bestuurlijke keuzes te faciliteren.

De Unie heeft de bestuurlijke dialoog voor de alliantiepartners van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) georganiseerd. De waterschappen, het Rijk en de programmadirectie van het HWBP hebben de toegevoegde waarde van de alliantie onderstreept en besproken wat een alliantie van de individuele partners vraagt.

Er is voor het eerst één gezamenlijke bestuurlijke reactie verstuurd op de ontwerpprogrammering HWBP. Omdat het programma knelt, zijn er verschillende acties opgestart binnen de alliantie om de ingrepen op korte en middellange termijn in kaart te brengen en te agenderen. Aan het eind van het jaar is ook nog een update opgeleverd van de trajectaanpak, deze helpt om waterschappen hun opgaven voor het HWBP meer in te bedden in een ruimtelijke omgeving.

Verder startten er in 2023 verschillende nieuwe onderwerpen, zoals de lange-termijnontwikkelingen waterveiligheid en ruimtelijke reserveringen ten gevolge van zeespiegelstijging.

Watersysteem

Het voorjaar van 2023 was erg droog. Vanuit Waterbeleid is inzet geleverd voor de landelijke crisisorganisatie LCW (Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling) en communicatie. In het najaar viel er juist veel regen. Eind van het jaar leverde Waterbeleid inzet voor de landelijke crisisorganisatie LCO (Landelijke Coördinatiecommissie Overstromingsdreiging) en communicatie.

Daarnaast leverde het programma inzet voor de uitvoering van de adviezen van de beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater, en voor het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. In het voorjaar is de Grondwatervisie 2023 vastgesteld in de Commissie Watersystemen (CWS). Deze gebruiken de waterschappen bij het opstellen van hun eigen visie op grondwater.

De Unie schreef ook een handelingskader voor het gebruik van weilanddepots als de tijdelijke opslag van baggerspecie. Dit valt onder de Omgevingswet en heeft als doel om problemen in de uitvoering te voorkomen.

In 2023 reageerde de Unie op het voorstel voor de Europese Richtlijn Bodemmonitoring en Veerkracht door mee te schrijven aan amendementen in zowel de Raad als het Europees Parlement. Samen met IPO en VNG heeft de Unie de opdracht verleend aan een onafhankelijk adviesbureau om een impactanalyse uit te voeren. Om standpunten in te nemen over de richtlijn, is er een CWS-special (Commissie Watersystemen) gehouden en zijn er lobbystandpunten vastgesteld. In 2024 volgt een definitief standpunt.

Samen met de andere koepelorganisaties en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) werkte de Unie dit jaar aan een verkenning naar de toekomstige functie van diepe plassen. De ecologiefunctie stond hierbij hoog op de agenda. In 2024 volgt een besluit over de toekomst van diepe plassen, waarbij het belang van het baggerafvoeren niet vergeten mag worden. Twee andere belangrijke dossiers die gestart zijn in 2023 en doorlopen in 2024 zijn het Programma Bodem en Ondergrond en het project Herijking bodemregelgeving.

De funderingsproblematiek kwam in 2023 op de agenda van de Tweede Kamer. Met een eerste woordvoeringslijn heeft de Unie bijgedragen aan de technische briefing van de Kamerleden. Ook heeft de Unie bij de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) aangegeven wat de juridische positie is van de waterschappen in de funderingsproblematiek en welke fysische factoren bij bodemdaling en funderingsschade een rol spelen. Dit in het kader van een advies dat de Rli in 2024 uitbrengt over de aanpak van funderingsschade.

De Unie is actief deelnemer van het landelijk veenweideprogramma. In 2023 zijn de verbindingen tussen het nationaal veenweideprogramma en het NPLG versterkt. De zes veenweideprovincies hebben de regionale veenweideprogramma's in samenhang gebracht met opgaven voor de natuur en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarbij werd duidelijk dat, in het licht van de klimaatverandering, het verhogen van waterpeilen ook leidt tot ruimtevragen. En daarnaast tot nieuwe beleidskeuzes op het gebied van waterbeschikbaarheid en overlast. De Unie heeft geïnvesteerd in het formuleren en adresseren van deze beleidsvragen en het oprichten van de laagveentafel: de plek om vragen op het snijvlak van beleid en uitvoering een vervolg te geven. Daarnaast werkte de Unie samen met STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) en de waterschappen aan kennisontwikkeling.

Het programma Waterbeleid leverde een bijdrage aan het nationaal Deltaprogramma. De Unie is betrokken bij de algehele voortgang van het programma, maar ook bij de generieke deelprogramma's; met name bij Deltaprogramma Zoetwater en Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Op het Deltacongres in november organiseerde Waterkwaliteit samen met partners de deelsessie 'De grote verbouwing van Nederland'.

Water en Ruimte

In het coalitieakkoord legde kabinet-Rutte IV een belangrijke basis voor de grote verbouwing van Nederland. Met een sturende rol van water en bodem in ruimtelijke keuzes en een stevigere watertoets (voorheen 'de weging van het waterbelang') ligt hier een belangrijke rol voor de waterschappen. Die rol is opgepakt bij de uitwerking van het NOVEX-programma, het Nationaal programma Landelijk Gebied (NPLG), de voorbereiding van de Nota Ruimte en de woningbouwopgave. Dit gebeurde door de landelijke kaders te voeden met expertise vanuit de waterschappen. Uitgangspunten

hierbij waren de waterkwaliteitsopgave (Kaderrichtlijn Water) en de verankering van de sturende rol van water en bodem.

Waterbeleid leverde ook een bijdrage aan de Water en Bodem Sturend Landelijke Strategie en Interbestuurlijke Uitvoeringsagenda. Namens de waterschappen zijn zienswijzen ingediend op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de Nota Ruimte en op de NRD NPLG. Er is veel inzet geleverd om het waterbelang goed verankerd te krijgen in het ontwerp-NPLG en rond de inbreng van waterschappen bij de Provinciaal Programma Landelijk Gebieden (PPLG). Tegelijkertijd blijft de Unie aangehaakt bij de landelijke regie en de uitwerkingen in de regio.

De Unie heeft het concept van de Waterknop ingebracht in het NPLG en in de aanpak en toestemmingverlening. Het resultaat is dat het thema water een grotere rol speelt in de aanpak voor het landelijk gebied en natuurherstel. Met inbreng van waterschappen is bijgedragen aan de uitwerkingen van het NPLG als de Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG) en het Transitiefonds, waarin 'water en bodem sturend' goed is opgenomen. Dankzij inbreng van de Unie hebben waterschappen in 2023 een bijdrage gekregen van het Rijk voor hun inspanningen voor de PPLG's.

De waterschappen en de Unie hebben bovendien actief bijgedragen aan de Maatlat Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen, van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Water en bodem zijn randvoorwaarden geworden in het ruimtelijke afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving, van diezelfde ministeries.

Met het ministerie van IenW, gemeenten, provincies en het Deltaprogramma is de Weging Waterbelang nader uitgewerkt, die de watertoets vervangt onder de Omgevingswet. Waterschappen hebben eind 2023 een uitgebreide duiding van deze vernieuwde watertoets ontvangen, die ingaat op hun mogelijkheden om in het ruimtelijke planproces het waterbelang een cruciale plek te geven.

De stikstofaanpak en de doelen voor het landelijke gebied leiden nog steeds tot veel onrust. Er is een poging gedaan om tot een landbouwakkoord te komen, wat niet is gelukt. De Unie heeft zich hier ook voor ingespannen binnen het kader van een vooraf met de vereniging afgestemd *position paper*. Doordat het perspectief voor de landbouw nog onduidelijk is, komen zowel de stikstofreductie als het NPLG lastig van de grond. In het uitvoeren van hun kerntaken hebben veel waterschappen last van het wegvallen van de bouwvrijstelling eind 2022. De Unie heeft het afgelopen jaar ingezet op het schetsen van de resterende toestemmingsmogelijkheden richting de waterschappen, onder andere samen met het HWBP. Hiervoor vonden een aantal kennissessies plaats en is meerdere malen schriftelijk een en ander op een rij gezet. Richting het Rijk en de provincies pleitte de Unie in 2023 voor extra mogelijkheden, in elk geval met het oog op het HWBP en de Kaderrichtlijn Water. Het Rijk denkt hierover graag mee, maar ruimte blijkt vooralsnog niet voorhanden. Wel is gestart met een verdelingsaanpak, waarbij de Unie aan tafel zit.

In opdracht van de CWS is gestart met het duiden van de gebruiksmogelijkheden van het gehele wettelijke instrumentarium van de waterschappen om waterschapsbreed op een eenduidige wijze bij te dragen aan de realisatie van 'water en bodem sturend'. Eind 2023 ging de CWS akkoord met de juridische en inhoudelijke uitgangspunten hiervoor, die de Unie in 2024 verder zal uitwerken.

In 2023 ondertekende de Unie namens de waterschappen de Erfgoed Deal. Hierdoor kunnen waterschappen zelf aanvragen indienen voor een bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan erfgoedprojecten.

Levende have

De solidariteitsfinanciering van waterschappen voor de muskus- en beverratbestrijding vormde een grote opgave. In 2023 is de eerste stap (25%) van de solidariteitsfinanciering muskusratten ingegaan. Alle waterschappen dragen bij aan een gerichte inzet bij de landsgrenzen. De landelijke aanpak van rivierkreeften is op de bestuurlijke agenda van 2023 geplaatst. Met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is nog niet veel vooruitgang geboekt.

Samen met twee begeleidingsgroepen vanuit de waterschappen en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) werkte de Unie intensief aan een herziening van de gedragscodes 'beheer en onderhoud' en 'ruimtelijke ingrepen' (beide af te ronden in 2024). De gedragscodes hebben een actualisatieslag nodig en moeten worden omgezet naar de Omgevingswet. Dit wordt afgestemd met de RVO en soortenbeschermingsorganisaties. De gedragscodes bieden waterschappen vrijstelling van de vergunning- of meldingsplicht onder de Omgevingswet.

Daarnaast leverde de Unie inbreng bij diverse (beleids)trajecten op het gebied van natuur: onder meer de Agenda Natuurinclusief (met name gericht op het waterdomein), groenblauwe dooradering, Basiskwaliteit Natuur en Klimaatadaptatie Natuur. Daarmee wordt het waterbelang onder de aandacht gebracht. Het programma Waterbeleid bereidde de positionering op de Natuurherstelverordening van de EU voor, in het kader van de lobby in Brussel. De impact van deze verordening voor de waterschappen is verkend.

In het kader van het Klimaatakkoord is geïnventariseerd welke ruimte de waterschappen zien voor bosaanplant in beekdalen (bossenstrategie). Daarbij zijn gedragscodes onder de Natuurbeschermingswet aan herziening toe.

Programma Vereniging en Communicatie

Portefeuillehouder: Rogier van der Sande (Vereniging en Communicatie), Luzette Kroon (Educatie)

Programmaleider: Willem Wensink

In 2023 is door dit programma € 415.641 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Tijdschrift 'Het Waterschap'	152.864	140.000
Educatie	20.592	25.000
Digitale media	33.833	23.000
Bestuurdersdagen	150.839	140.000
Lobby en Communicatie	57.513	80.000
Totaal	415.641	408.000

Waterschapsverkiezingen

Op 15 maart waren de waterschapsverkiezingen. Succesvol waren de hogere opkomst (53,1%) en de vele positieve aandacht voor de waterschappen en hun werk. Zo zijn de verschillende posts op sociale media samen 21 miljoen keer bekeken en werd de digitale stemhulp MijnStem 2,7 miljoen keer ingevuld. In aanloop naar de waterschapsverkiezingen voerden de waterschappen in Unieverband opnieuw een gezamenlijke publiekscampagne om de opkomst te bevorderen. Ook is een digitale stemhulp gemaakt, waarvan veel inwoners van ons land gebruikmaakten. De bijdrage van de waterschappen bedroeg in totaal € 1.110.000. In 2021 is in de ledenvergadering afgesproken om dit bedrag over twee jaar in gelijke aandelen in rekening te brengen.

Persaandacht

Het droge voorjaar, de natte zomer en de vele aandacht voor issues rond de waterkwaliteit zorgden in 2023 voor veel mediavragen en aandacht voor het werk van de waterschappen. Verschillende bestuursleden van de Unie verschenen in landelijke media om toelichting te geven bij de gebeurtenissen. Bijvoorbeeld rond het aanstippen van een bronaanpak voor het verbeteren van de waterkwaliteit, het uitleggen van de tariefstijgingen voor de waterschapsbelasting en duiding en toelichting op hoogwater of droogte. Ook rond andere thema's bereikten de waterschappen de landelijke pers in 2023, bijvoorbeeld met de opgaven uit het regeerakkoord om water en bodem sturend te laten zijn voor ruimtelijke keuzes en opgaven op het gebied van waterkwaliteit.

Commissie Toekomstbestendige vereniging

In 2022 stelde de Unie de commissie Toekomstbestendige vereniging in, die begin 2023 haar adviezen overhandigde. Programma Vereniging & Communicatie ondersteunde de commissie met het ophalen van bevindingen, het analyseren van resultaten en het delen van de uitkomsten. Over een deel van de adviezen heeft in 2023 besluitvorming plaatsgevonden in de ledenvergadering. Het is de bedoeling dat in de eerste helft van 2024 over de andere adviezen besluitvorming plaatsvindt.

Communicatie en lobby beleidsthema's

De Unie heeft in 2023 veel interne en externe aandacht gevraagd voor belangrijke waterschapsthema's, zoals wateroverlast, droogte, waterkwaliteit, energietransitie, belastingen en circulaire economie. Voor thema's als de transitie van het landelijk gebied, water en bodem sturend, klimaatadaptatie en de Omgevingswet is veel afstemming geweest met medeoverheden.

Prinsjesdag

Op Prinsjesdag leverde de Unie van Waterschappen wederom een analyse van de begrotingsteksten en stelde hierover een persbericht op. Hierin gaf de Unie aan mogelijkheden te zien om op korte termijn de natuur te herstellen en de landbouw toekomstperspectief te bieden met waterbeheermaatregelen.

Gezamenlijke publieksaanpak

In 2023 coördineerde de Unie de doorontwikkeling van een gezamenlijke publieksaanpak met de 21 waterschappen. De Unie nam daarbij het landelijke deel voor haar rekening. Ook is dit jaar in de ledenvergadering afgesproken langjarig de handen ineen te slaan met gezamenlijke publiekscommunicatie. De uitwerking

hiervan gebeurt in 2024, via de hiervoor ingestelde Unieprojectgroep Publiekscommunicatie.

Nieuwsvoorziening

De Unie verstuurde in 2023 wekelijks drie nieuwsbrieven en ontwikkelde verschillende nieuwsbriefspecials over uitgelichte thema's. Ook is ingezet op meer beeld en film via de sociale mediakanalen, om zo het nieuws en de Uniestandpunten beter voor het voetlicht te brengen. Daarnaast is gewerkt aan het digitaal toegankelijk maken van de websites die de Unie beheert.

Evenementen

De Unie van Waterschappen organiseerde in 2023 een aantal succesvolle evenementen. Dit waren onder meer de jaarlijkse strategische tweedaagse voor de voorzitters en dagelijks bestuursleden, de bestuurdersdag voor de (nieuw verkozen) bestuurders naar aanleiding van de verkiezingen in maart, en de Dutch Water Authorities Netwerkdag voor medewerkers en samenwerkingspartners die op internationaal gebied werkzaam zijn. In 2023 zijn ook de voorbereidingen voor de Waterinnovatiefestival gestart, dat plaatsvindt op 1 februari 2024. Tijdens het festival wordt de Waterinnovatieprijs 2023/'24 uitgereikt.

Lobby

De Unie heeft in 2023 verder gewerkt aan goede contacten met de Eerste en Tweede Kamerleden die water in hun portefeuille hebben. Regelmatig worden er gesprekken gevoerd, bijvoorbeeld ter voorbereiding op een van de reguliere wateroverleggen in de Tweede Kamer. Ook organiseerden we werkbezoeken voor Eerste en Tweede Kamerleden. De Waterpoort, het platform voor waterdiscussies in Nieuwspoot, kende in 2023 twee edities: de eerste ging over grondwater en de tweede was een verkiezingsdebat over waterkwaliteit.

Programma Moderne Overheid

Portefeuillehouders: Vincent Lokin (Digitale overheid en transformatie, Duurzaam opdrachtgeverschap, Samenwerken met de markt, Financiën, Fiscale zaken, Omgevingswet, Bedrijfsvergelijkingen en Belastingen), Rogier van der Sande (Crisisbeheersing en Rechtspositie bestuurders)

Programmaleider: Marianne Krug

In 2023 is door dit programma € 521.872 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Aanpassing belastingstelsel	110.465	0
Financieel, economische, dienstverlenende waterschappen	39.030	90.000
Bedrijfsvergelijkingen	184.304	260.000
Crisisbeheersing	9.571	25.000
Digitalisering	63.233	20.000
Fiscale wetgeving en beleid	16.407	25.000
Goed opdrachtgeverschap	98.862	80.000
Totaal	521.872	500.000

Transparante waterschappen

Ieder jaar leveren alle waterschappen gegevens aan over hun prestaties en kosten voor de zogeheten Waterschapsspiegel. Zo ook in 2023. De data worden online ontsloten via het [WAVES-dashboard](#). Hierin staan gegevens over bijvoorbeeld werkzaamheden op het gebied van waterveiligheid, schoon en voldoende water, het zuiveren van rioolwater en de financiën. Met dit online dashboard kan iedereen de prestaties van waterschappen met elkaar vergelijken. Ook zijn alle onderliggende gegevens te bekijken in de gekoppelde databank. Daarnaast verschijnen er themarapportages die meer duiding en toelichting geven op de gegevens. Naast de

gegevens van de waterschappen worden ook gegevens uit het Waterkwaliteitsportaal, het Waterveiligheidsportaal, de Klimaatmonitor, het Gegevensknooppunt Waterschappen, Z-info en de zwemwaterdata verzameld en opgenomen in de WAVES-databank.

Verdere resultaten in 2023:

- Voor bestuurders en andere belangstellenden bij de waterschappen is een webinar georganiseerd over Waterschapsspiegel 2023.
- Op 21 maart is de digitale rapportage 'Waterschapsbelastingen 2023 – Het hoe en waarom' gepubliceerd. Hierbij is ook een persbericht uitgebracht met kentallen over de investeringen. De Unie van Waterschappen heeft de belastingen, investeringen en kosten van de waterschappen helder gemaakt via een interactief belastingendashboard. Hierin is per waterschap te zien wat er aan belasting wordt opgehaald, wat inwoners en bedrijven betalen en waar het geld aan wordt besteed.
- De verdiepende bedrijfsvergelijking watersysteembeheer is uitgevoerd. De inhoud is dit jaar opnieuw vormgegeven, waarbij is gekozen voor drie hoofdthema's: water en bodem sturend, slim assetmanagement en verbeteren van waterkwaliteit en biodiversiteit.
- De leerkring Financieel (meer) vooruitkijken is door de stuurgroep bedrijfsvergelijkingen gestart. Het doel van de leerkring is om als waterschappen te leren hoe wij meer inzicht kunnen krijgen in de verhouding opgave versus financiële positie in de toekomst. Doel is deze inzichten en lessen te delen zodat we waterschappen kunnen helpen hierin te verbeteren. Deze leerkring loopt nog enkele maanden door in 2024. Dan zal ook een eindrapportage worden opgeleverd.
- Er is een bijdrage geleverd aan de rapportage de Staat van Ons Water. Het is een coproductie met het Rijk, gemeenten, provincies en waterbedrijven over de voortgang van het waterbeleid en -beheer in Nederland. Deze wordt jaarlijks aangeboden aan de Tweede Kamer op de derde woensdag in mei.

Duurzaam opdrachtgeverschap

De bouw schoner en gezonder maken. Dat is het doel van het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) dat de Unie van Waterschappen in het najaar van 2023 heeft ondertekend namens de 21 waterschappen. Medeondertekenaars zijn de Rijksoverheid, provincies, gemeenten en branche- en netwerkorganisaties. De Unie van Waterschappen heeft met het Rijk en de provincies in 2023 afgesproken nauw samen te werken bij het realiseren van de doelstelling om bij toekomstige projecten spaarzaam om te gaan met materialen en energie en te werken met schoon en emissieloos materieel.

Om de waterschappen te helpen de afspraken uit onder andere dit convenant na te komen in hun projecten en bij onderhoudswerkzaamheden, hebben de waterschappen gezamenlijk de strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap Waterschappen vastgesteld. De strategie biedt de waterschappen concrete handvatten om de afspraken en doelen

op duurzaamheid te vertalen naar hun programma's, projecten, bedrijfsvoering en andere activiteiten. Een gezamenlijke strategie of aanpak helpt ook de marktpartijen die voor de waterschappen werken om beter aan te sluiten bij de ambities en doelen van de waterschappen.

Behaalde resultaten in 2023:

- Ondersteuning van de waterschappen bij het implementeren van en het handelen conform de Strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap Waterschappen. Onder andere door middel van het faciliteren van een Community of Practice voor de coördinatoren Duurzaam opdrachtgeverschap van de waterschappen.
- Vertaling van de duurzaamheidsambities van de waterschappen naar concrete handvatten in het KCAO-traject (Klimaatneutraal en Circulair Assetmanagement en Opdrachtgeverschap). Dit gebeurde samen met zo'n honderd waterschappers uit alle waterschappen, onder begeleiding van negen ingenieursbureaus, en voor de waterschapsassets waarin de meeste impact kan worden gemaakt. Het KCAO-traject zorgde voor producten voor poldergemalen, oeverconstructies, waterkeringen, rwzi's en transportleidingen.
- Bestluit tot herziening van de algemene waterschapsinkoopvoorwaarden voor ICT (AWBIT-2023). Daarbij zijn ook bijbehorende modelovereenkomsten opgesteld. Het als waterschappen hanteren van dezelfde algemene inkoopvoorwaarden heeft als doel een basis te leggen voor verdere professionalisering van de inkoopfunctie binnen de waterschappen. Andere doelen hiermee zijn het vergroten van samenwerkingsmogelijkheden en het uitstralen van een meer uniforme uitstraling naar de markt.

Digitalisering en digitale transformatie

De Unie heeft in 2023 de Vaarkkaart afgerond. Deze gezamenlijke visie van de waterschappen op de digitale transformatie is zowel met ambtelijke als bestuurlijke inbreng van de waterschappen en het Waterschapshuis tot stand gekomen. In december 2023 is deze visie door de ledenvergadering vastgesteld.

Op digitaal gebied gaan de ontwikkelingen steeds sneller en is er steeds meer impact te maken. Denk aan de innovatiekansen voor verbetering en efficiëntie, maar ook aan de risico's voor onder andere privacy en cybersecurity. De Unie neemt de waterschappen mee in deze ontwikkelingen en brengt de belangen van de waterschappen in bij nieuw op gestelde regelgeving en kaders, zowel in Den Haag als in Brussel.

Een impressie van de resultaten van 2023:

- Toekenning van een subsidie van € 264.200 aan de waterschappen voor de implementatie van de Single Digital Gateway. Dit is ook opgenomen in het projectenoverzicht wat u kunt vinden in de toelichting op de jaarrekening.
- Akkoord op het opstellen van een nieuwe selectielijst voor de waterschappen.
- Een werkbezoek door de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering aan Hoogheemraadschap van Rijnland met als thema digitale transformatie.
- De vaarkaart is door Vincent Lokin aan staatssecretaris Van Huffelen en minister De Jonge aangeboden.
- Via ledenbrieven, webinars en andere bijeenkomsten zijn de waterschappen geïnformeerd over de Europese netwerk- en informatiebeveiligingsrichtlijn (NIB2, ook bekend als NIS2), de Wet Digitale Overheid (Wdo) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv).
- In het kader van de Wet open overheid (Woo) hebben we onderzocht hoe ver de waterschappen zijn met het op orde krijgen van hun informatiehuishouding. Uit dit onderzoek blijkt dat een belangrijke oorzaak voor het niet op orde hebben van de informatiehuishouding met de cultuur te maken heeft. Zodoende wordt er aan een inspiratiedocument gewerkt met aanbevelingen.
- Er is inbreng geleverd op de agenda 'Coalities voor de digitale samenleving', de interbestuurlijke, overheidsbrede visie op generatieve AI. Ook zijn de visie Zicht op Nederland opgesteld en de Interbestuurlijke datastrategie (IBDS) en de werkagenda Waardengedreven Digitaliseren.

Uiteraard doet de Unie dit allemaal niet alleen, maar in goede samenwerking met de waterschappen en het Waterschapshuis.

Crisis

In 2023 is er ook op gebied van crisisbeheersing veel gebeurd. De waterschappen zijn formeel vitaal verklaard ten gevolge van de herijking keren en beheren waterkwantiteit.

Verder is er bijstand verleend aan Oekraïne na het instorten van de Khakovka-dam. Het Waterschapshulpteam (WHT) heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld in de informatiecoördinatie en het leveren van spullen. Daarnaast heeft de Unie meegedaan aan de landelijke ISIDOOR-cyberoefening. En als afronding is er ook dit jaar invulling gegeven aan de liaisonrol bij de hoogwatergolven van november en december 2023 en januari 2024.

Aanpassing belastingstelsel waterschappen

Het wetsvoorstel voor de aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen is begin april 2023 voor advies naar de Raad van State gestuurd. Na verwerking van

dit advies is het wetsvoorstel op 6 september bij de Tweede Kamer ingediend. Op 10 oktober stelden de Kamerleden vragen over het wetsvoorstel. De minister beantwoordde deze vragen eind november. In de procedurevergadering van 20 december heeft de Tweede Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat besloten om het wetsvoorstel aan te melden voor plenaire behandeling door de Tweede Kamer in 2024.

In het wetsvoorstel worden een aantal urgente knelpunten en enkele verbetervoorstellen voor het belastingstelsel van de waterschappen opgelost.

1. Oplevering van het implementatieplan en de daarbij horende notitie met uitvoeringsconsequenties voor de waterschappen en belastingsamenwerkingen.
2. Organisatie van een bijeenkomst met softwareleveranciers van de waterschappen en belastingkantoren.
3. De voortzetting van de anti-afhaakregeling als marktconforme regeling.
4. Productie van een video over de aanpassingen in het belastingstelsel en deze aangeboden aan Tweede Kamerleden.
5. Vaststelling van gezamenlijke inbreng van de waterschappen met wensen tot aanpassing van het wetsvoorstel, en indiening hiervan bij de Tweede Kamerleden.

Overige financiële en fiscale onderwerpen

- In 2022 zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt met het Rijk voor de vergoeding voor incidentele en extra structurele kosten van de waterschappen in verband met de Woo. De afspraken over de vergoeding van incidentele kosten waren in 2022 al geformaliseerd. In 2023 is dat ook gebeurd voor de vergoeding van structurele kosten.
- De aanvraag voor compensatie inkomstendering als gevolg van corona over het jaar 2021 is door de Unie namens de waterschappen ingediend. Het Rijk heeft de compensatie toegekend.
- In 2023 zijn voor de waterschappen drie bijeenkomsten georganiseerd en is informatie verstrekt over de rechtsmatigheidsverantwoording die vanaf 2025 door het dagelijks bestuur van een waterschap moet worden afgelegd.
- De nieuwe verslaggevingsregels voor de waterschappen zijn in december in het Staatsblad gepubliceerd. Deze zijn voor het eerst van toepassing op het begrotings- en verslaggevingsjaar 2025.
- Er is veel aandacht besteed aan de financiële consequenties van de Omgevingswet.
- Er is uitvoering gegeven aan de in 2020 met het programmabureau HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) gemaakte afspraken rondom meer voorspelbaarheid van de hoogte van de financiële bijdrage van de waterschappen aan de financiering van het HWBP.
- Vanuit het programma Moderne Overheid is in 2023 veel inzet geleverd voor andere financiële vraagstukken met betrekking tot het HWBP.

- Er is een persbericht over de gemiddelde stijging van de waterschapsbelastingen in 2024 uitgebracht.
- Gegeven de grote opgaven die op de waterschappen afkomen en het gestegen prijsniveau is in 2023 gestart met het intensiveren van het gesprek met de waterschappen over hun financiële positie.
- Mede dankzij de inzet van de Unie is er een voorziening gekomen voor bepaalde groepen die onbedoeld buiten de kwijtschelding vielen.
- De Unie heeft met behulp van de waterschappen een uitvoeringstoets gedaan voor twee aanvullende regelingen binnen de kinderopvangtoeslagaffaire.
- Er is een Intentieverklaring over de Wet Stroomlijning Keten voor Derdenbeslag ondertekend.
- Vanuit het programma Moderne Overheid is in 2023 een bijdrage geleverd aan de succesvolle subsidieaanvraag voor het Ondersteuningsprogramma klimaatneutraliteit (totaalbedrag ca. € 12 mln.).
- Er is een intensief begeleidingstraject uitgevoerd en afgerond bij de invoering van een volledig onafhankelijk rekenkamer. Dit is vanaf 2024 een wettelijke verplichting.

Rechtspositie bestuurders en bestuurdersverenigingen

De Unie ondersteunt de verenigingen van algemeen en dagelijks bestuursleden van waterschappen en is betrokken bij de kring van voorzitters van waterschappen. Ook adviseert de Unie en neemt zij standpunten in rondom de rechtspositie van bestuurders.

In 2023 zijn mede door de inzet van de Unie de vergoedingen voor algemeen en dagelijks bestuursleden van waterschappen verhoogd. Daarnaast heeft de Unie namens de waterschappen de aanbesteding voor de uitvoering van de pensioenregeling voor dagelijks bestuursleden gecoördineerd en uitgevoerd.

Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid & Internationaal

Portefeuillehouders: Sander Mager (Waterkwaliteit, Circulaire economie en Waterketen), Erik den Hertog (Klimaat en Energie), Luzette Kroon (Internationaal en Innovatie)

Programmaleider: Mark van der Werf

In 2023 is door dit programma €638.069 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Internationaal	60.865	115.000
Waterkwaliteit	108.247	70.000
Waterketen	117.295	50.000
Innovatie	58.343	70.000
Energie	190.862	140.000
Circulair	69.056	90.000
Programma zaken	2.613	5.000
Waterinnovatieprijs- en festival	30.788	
Totaal	638.069	540.000

Internationaal

Het team is bezig met de uitvoering van de DWA-visie (Dutch Water Authorities). De speerpunten, waaronder Europa en leren uit het buitenland, zijn 'geladen' en zichtbaar gemaakt met diverse artikelen voorafgaand aan de DWA Netwerkdag.

- **De DWA Netwerkdag** in Driebergen op maandag 27 november was een groot succes. De DWA-visie werd besproken en er ontstonden nieuwe verbindingen omdat niet alleen Blue Deal centraal stond.
- Er is een concept **communicatieplan voor DWA** gemaakt, die in 2024 in uitvoering gaat met onder andere aanpassing van de DWA-website.
- Er is een plan van aanpak gemaakt met **leren uit het buitenland**.

Bureau Brussel heeft zich in 2023 hard gemaakt voor de belangen van de waterschappen op cruciale Europese dossiers. Denk hierbij aan de Richtlijn Stedelijk Afvalwater, de Richtlijn Industriële Emissies en de EU-verordening op Natuurherstel. Ook is er samen met Vewin een gezamenlijke inzet voor de Europese verkiezingen opgesteld, met de focus op prioriteiten voor de watersector richting het volgende Europese mandaat. Deze inzet wordt in 2024 opgevolgd met een inzet voor de Europese Commissie die focust op het Water Resilience Initiative. De waterschappen brachten veel bezoeken aan Bureau Brussel. Er is ook opvolging gegeven aan de doelen in de DWA-visie om Europa te gebruiken voor internationale kennisdeling. Voor 2024 ligt er een concreet plan om vervolgstappen te maken.

In overeenstemming met de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Buitenlandse Zaken (BZ) heeft de **Blue Deal** groen licht gekregen voor een vervolgperiode van acht jaar. In de vervolgfase is het belangrijk om meer in te zetten op het leren van elkaar (kennis brengen en ophalen).

Klimaat & energie

Na een succesvolle subsidieaanvraag heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) € 12 miljoen toegekend voor de uitvoering van de visie '**Klimaatneutrale waterschappen 2035**'.

- Ontwikkeling van een ondersteuningsprogramma Aquathermie, in afstemming met de Energie- en grondstoffenfabriek (EFGF), de waterschappen, STOWA en EZK. We gaan voorbeelden delen en standaarden ontwikkelen (o.a. contracten, aanbestedingen, mitigatieplannen) t.b.v. het beschikbaar stellen van de bronnen.
- Er is een ondersteuningsprogramma Groengas opgericht, getrokken door de Vereniging van Zuiveringsbeheerders (VVZB).
- Er is een versnellingsprogramma Waterstof tot stand gekomen, en de ondersteuningsprogramma's Methaanreductie en Lachgasreductie.
- Er zijn stappen gemaakt voor de vormgeving van ondersteuningsprogramma Netcongestie. Waterschappen willen hoger op de prioriteringslijst komen als energie schaars is. Dit om pompen te kunnen laten draaien (E3B-onderzoek). Daarnaast willen ze duidelijk maken dat ze onderdeel van de oplossing zijn, als *smart energy hub*.
- Ontwikkeling van programma Energiemanagement.
- Het oprichten van de strategiegroep op weg naar klimaatneutraliteit waarin de waterschappen nauw worden betrokken bij de ontwikkeling van relevante

wetgeving en overige ontwikkeling en waar belemmeringen en succesfactoren uit het werkveld worden gebruikt als input voor de lobby in Den Haag.

De Unie heeft een **Klimaatmonitor Waterschappen** over 2022 uitgebracht. Hieruit blijkt dat er een flinke bijdrage geleverd is aan het verminderen van energieverbruik en de opwek van duurzame energie. Ook op het gebied van circulariteit en duurzaam opdrachtgeverschap zetten de waterschappen stappen.

Evenementen en artikelen:

- Drie Klimaat- en Energiedagen georganiseerd met een gemiddelde opkomst van 80 waterschappers
- Symposium Thermische energie uit afvalwater (TEA) had 80 bezoekers en is gereorganiseerd met waterschap Vallei en Veluwe, EFGF, Stowa en NAT.
- Een artikel in Trouw over aquathermie als een belangrijk onderdeel van het energiesysteem van 2050.
- Springtij helpen voorbereiden.
- Een presentatie over plannen methaanreductie bij de beurs Aqua Nederland in Gorinchem en daarover een artikel in H₂O.
- Verschillende artikelen over de subsidie voor lachgas en energie (o.a. H₂O)
- Presentatie verzorgd voor bezoekers uit Roemenië.
- Een artikel in H₂O over de Klimaatmonitor 2022.

Circulair

Het team geeft uitvoering aan de visie '**Circulaire waterschappen**' via vijf ontwikkelingslijnen, namelijk circulair assetmanagement (materialenpaspoort), transitie management, circulair bouwen (KCAO), winnen wat van waarde is (EFGF), regionale samenwerking. Hieronder een paar opvallende resultaten:

- Circa honderd waterschapsmedewerkers uit alle 21 waterschappen en negen ingenieursbureaus hebben in het KCAO-traject de duurzaamheidsambities van de waterschappen vertaald naar concrete handelingsperspectieven. Dit is gebeurd voor de waterschapsassets waarin de meeste impact kan worden gemaakt: rwzi's, waterkeringen, gemalen, oeverconstructies en transportleidingen. De KCAO-producten maken duidelijk hoe duurzame ambities te vertalen zijn naar de praktijk. Tijdens de KCAO-opleverdag op 5 oktober zijn de producten opgeleverd en daarna gepubliceerd op onze website.
- Het **materialenpaspoort** is een middel om het materiaalgebruik in assets en de duurzaamheidsprestaties hiervan eenduidig inzichtelijk te maken. Het dient als essentiële basis voor het vorderen van de circulaire transitie. De Werkgroep Materialenpaspoorten werkte aan een rapportage: een programma van eisen, een analyse van bestaande materialenpaspoorten binnen de waterschappen, een decompositie van objecten en een Informatie Leveringsspecificatie die waterschappen kunnen gebruiken voor de uitvraag van een materialenpaspoort aan de markt. De werkgroep roept de

waterschappen op om met deze eerste resultaten aan de slag te gaan en ervaring op te doen met materialenpaspoorten. Met een vragenlijst en diverse gesprekken en bijeenkomsten met de waterschappen zijn de behoeften voor materialenmarktplaatsen in kaart gebracht.

- In maart 2023 is met twaalf deelnemers de eerste ronde van het leerprogramma **Transitiemanagement Circulaire Waterschappen** van start gegaan. In zes trainingsdagen zijn “toekomstmakers in de circulaire economie” uit de waterschappen met hun persoonlijke transitieopgave aan de slag gegaan. Ze hebben zowel theoretische als praktijkinzichten opgedaan waarmee ze direct hun voordeel deden in de transitie binnen hun eigen waterschap. Wegens succes is in oktober een tweede groep van twaalf waterschapsmedewerkers met dit leerprogramma van start gegaan. De training wordt nu voor tweede keer gegeven en levert een groep toekomstmakers op.
- Met EFGF is onder andere gewerkt aan strategie die aangeeft waar waterschappen de meeste impact kunnen genereren bij “winnen wat van waarde is”. Er worden vijftien verschillende grondstoffen uit rioolwater gehaald. Via koplopergroepen geven waterschappen daar invulling aan. Er is een boekje gemaakt naar aanleiding van het vijftienjarig bestaan van EFGF.

Er zijn twee circuleerateliers georganiseerd over het onderwerp ‘van businesscase naar valuecase’. Oftewel: “Hoe zorgen we ervoor dat de bredere waarden van circulaire economie voldoende worden meegewogen in (investerings)beslissingen van de waterschappen?”

In februari 2023 zijn het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) en Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) vastgesteld in de tweede. Hierin is vanuit de Unie input geleverd vanuit de waterschappen en is aandacht gevraagd voor meer geld voor circulaire economie, wat er uiteindelijk, vanuit het Klimaatbudget ook is gekomen.

Ook een beslissing om iets níet te doen is een resultaat: we hebben besloten om niet meer actief deel te nemen aan de landelijke samenwerking tussen het Rijk, IPO en VNG om regionale samenwerking op gebied van circulaire economie te stimuleren. Voor de waterschappen levert deze landelijke samenwerking te weinig op in vergelijking met de inspanning die het vraagt.

Waterkwaliteit en Waterketen

- In een **tweedaagse CWE** (Commissie Waterketens en Emissies) maakten nieuwe CWE-leden kennis met elkaar en werden zij bijgepraat. CWE-hoogtepunten van dit jaar zijn de extra CWE over nutriënten-verontreinigde gebieden en bufferstroken in juli, de CWE-tweedaagse in september en de schriftelijke subsidieaanvraagronde bij EZK (ondersteuningsprogramma klimaatneutraal) in oktober.

- Er is een **kernboodschap KRW** opgesteld die niet in de aanval of verdediging schiet. De boodschap is door waterschappen veelvuldig gebruikt bij onder meer MOB-verzoeken.
- Er is *full focus* op het **KRW-impulsprogramma**, met onder meer wekelijks contact met IenW en veel afstemming met de waterschappen. In het programma werken minstens zes werkgroepen aan de versnelde implementatie en juridische verantwoording van de waterkwaliteitsdoelen.
- We hebben als eerste een impactanalyse gemaakt op de herijking Europese **richtlijn Stedelijk afvalwater** en veel invloed kunnen uitoefenen via PV maar ook via Europese koepels. We hebben waterschappen op bestuurlijk (CWE) en ambtelijk (VVZB) niveau meegenomen.
- Na vier jaar is de Unie geen covoorzitter meer van het EurEau-comité Afvalwater. Binnen EurEau is de Unie wel voorzitter van de werkgroep die zich richt op microverontreinigingen.
- De Unie heeft het initiatief genomen om serieus **bronbeleid** op de agenda te zetten bij onder andere IenW door werksessies te organiseren. Onder meer de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Inspectie Leefomgeving en Transport, en de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek gaven presentaties over bronaanpak. En er waren gesprekken met diverse (keten)partners, waaronder Rijkswaterstaat en STOWA, en een bijeenkomst over bronaanpak (met drie stoffengroepen) in oktober.
- Er was een zwemwateroverleg en er zijn afspraken met het Rijk en provincies gemaakt over toezicht op de **kwaliteit van buitenzwemwater**.
- Een bijdrage geleverd aan ketenaanpak medicijnresten; nieuwe toekomstagenda opgesteld.
- Geworsteld en bovengekomen met het forse traject de **visie afvalwaterketen**. De samenwerking met VNG en RIONED is versterkt, er ligt nu een plan van aanpak en er is veel belangstelling.
- De voorziening incidenten **zuiveringsslib** is gecontinueerd en daar hebben Zuid-Hollandse waterschappen gebruik van gemaakt via de slib-eindverwerker HVC. AquaMinerals is ingezet voor de coördinatie van de uitvoering bij Indaver in Groningen. De verwerkingskosten worden in rekening gebracht bij de gebruiker.
- De **Nationale Rioolwater Surveillance** (NRS) is in een nieuwe fase beland. Het aantal monsters is teruggebracht naar twee keer per week, omdat de COVID-19-pandemie voorbij is. De surveillance is generiek geworden en zal ook voor andere doeleinden worden ingezet dan COVID-19. Zo zijn er pilots drugsgebruik en mazelen gestart. De financiering van de NRS is door het ministerie van VWS structureel gemaakt. Er zal daarom een nieuwe bestuursovereenkomst worden opgemaakt en de procedure van de jaarlijkse verantwoording van de uitgaven door de waterschappen wordt nader bekeken hoe het rechtmatig en efficiënter kan worden ingericht.
- Samen met collega's van programma Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) is de **Strategie Indirecte lozingen** verder gebracht. De samenwerking met Omgevingsdiensten is versterkt op het gebied van ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen) en Indirecte lozingen.

- Themagroep Plastics weer geactiveerd.
- Actieve deelname aan het Impulsprogramma Chemische Stoffen, de landelijke Werkgroep Opkomende Stoffen en de landelijke themagroep PFAS Water en PFAS Bodem.
- Interdisciplinaire **PFAS**-kerngroep opgericht en tweewekelijks PFAS-spreekuur ingesteld om waterschappen af te tappen en betrokken te houden. Coördinatie van diverse uitvragen rondom PFAS-dataverzameling vanuit het Rijk. Diverse presentaties over PFAS (Witteveen & Bos, RIVM).
- Unie van Waterschappen in positie gebracht binnen het interbestuurlijk programma Versterking VTH-stelsel (vergunningverlening, toezicht en handhaving).
- Voor het **glastuinbouwdossier** samen met IenW gestart met uitwerking van de motie Grinwis (sneller terugkoppelen monitoringsgegevens). Eerste bijeenkomst met waterschappen, Rijksoverheid, brancheorganisaties en andere belanghebbenden vond plaats op 22 november 2023. Verdere aanscherping van emissienormen voor N voor de glastuinbouwsector richting oppervlaktewater en riolering opgenomen in BAL. Meer inzicht gekregen in lekstromen en restromen vanuit de glastuinbouw (nu nog aanpak daarvoor bedenken in het Platform Duurzame Glastuinbouw)
- Nieuwe projecten zijn gestart vanuit het stimuleringsbudget emissiebeperking open teelt.
- Nieuwe projecten zijn gestart vanuit het stimuleringsbudget emissiebeperking glastuinbouw.
- Monitoringsateliers gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten hebben plaatsgevonden.
- Betrokken geweest bij het beter uitvoerbaar maken van de regelingen van het ministerie van LNV rond de **NV-gebieden** en de **bufferstroken**.
- Intern een werkgroep opgezet die zich richt op het delen van kennis/best practices, uitwisselen met LNV en opstellen van kennisdocumenten.
- Werkgroep ingesteld rond de plotse toezegging van LNV voor het intekenen van **landschapselementen** door agrariërs. De werkgroep heeft een onderzoek doorgevoerd en de waterschappen geadviseerd door middel van een opgestelde handreiking. Doel is een uniforme handelwijze binnen de waterschappen te realiseren.
- Invloed uitgeoefend op het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).
- Eerste sessies met leden CWE en **Argumentenfabriek** hebben in november/december plaatsgevonden: wat kan je als waterschap nog meer doen in relatie tot verbeteren waterkwaliteit? Dit wordt in 2024 vervolgd.
- Inbreng verscherpt (KRW en WBS) en deelgenomen aan vele bijeenkomsten rondom het **landbouwakkoord**.
- Tot een indeling op hoofdlijnen gekomen, voor maatwerk **visserijvrije zones** in het regionale watersysteem.
- Druk opgevoerd bij het ministerie van LNV om verantwoordelijkheid te tonen bij beheersing van uitheemse **rivierkreeften**.

Evenementen en artikelen:

- werkbezoek Limburg
- werkbezoek Leuvenumse Beek
- lezing congres Koninklijk Nederlands Waternetwerk
- discussieavond waterschap Drents Overijsselse Delta
- twee lezingen Zweedse delegaties
- werkbezoek hergebruik effluent Scheldestromen
- STOWA-studiedag Amelisweerd
- Meegewerkt aan diverse interviews over verbeteren waterkwaliteit (Binnenlands Bestuur, Cobouw, Waterspiegel, Nieuwe Oogst)

Team Bestuurlijk Juridische Zaken

Portefeuillehouders: Rogier van der Sande (Omgevingswet) en Vincent Lokin (Omgevingswet/DSO en overkoepelende juridische zaken)

Programmaleider: Willem Wensink

In 2023 is door dit programma € 32.631 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Wet- en regelgeving	32.631	35.000
Totaal	32.631	35.000

In 2023 is er vanuit het team Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) veel geparticipeerd in wetgevingstrajecten en gelobbyd om het belang van water en waterschappen naar voren te brengen. Daarnaast is een belangrijk onderdeel van het werk van de juristen om de beleidsprogramma's van de Unie op bestuurlijk-juridisch terrein te ondersteunen.

Omgevingswet

Veel inzet is ook in 2023 uitgegaan naar de komst van de Omgevingswet. Centraal stond de vraag of invoering van de Omgevingswet verantwoord is. Uiteindelijk is geconcludeerd dat deze wet op 1 januari 2024 in werking treedt. Om de invoering bij de waterschappen te ondersteunen, is onder regie van de Unie het Praktijkboek Waterbeheer onder de Omgevingswet tot stand gekomen.

Geborgde zetels

In 2022 is het initiatiefwetsvoorstel rondom de geborgde zetels behandeld in de Eerste en Tweede Kamer. Eind 2022 is deze wet in werking getreden en had daarmee invloed op de waterschapsverkiezingen op 15 maart 2023. De Unie leverde eerder

richting het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) inbreng rondom de uitvoerbaarheid van dit wetsvoorstel. Begin 2023 hebben de Unie en waterschappen gezamenlijk hard gewerkt aan de uitvoering van deze wet voor de waterschapsverkiezingen.

Overige resultaten

- Ondersteuning geleverd rondom het vervolg van de herziening van het belastingstelsel.
- Notitie Weging waterbelang onder de Omgevingswet.
- Uitvoeringstoets Aanpassingswet Algemene wet bestuursrecht.
- Totstandkoming kennisplatform onteigening voor overheden.
- Waterschappen ondersteund bij de verdere implementatie van de Wet open overheid.
- Netwerkdagen georganiseerd voor juristen.

Stafbureau Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: Vincent Lokin

Hoofd Bedrijfsvoering: Mark Tegelaar

In 2023 is door het stafbureau € 10.757.729 uitgegeven:

	Realisatie 2023	Begroting 2023
Afschrijvingslasten	231.326	270.000
Personeelslasten	8.696.604	8.400.000
Huisvestingslasten	712.030	412.500
Kantoor Brussel	39.756	55.000
Algemene lasten	723.196	572.500
Financiële lasten	141.531	152.000
Kosten diensten en producten	213.466	163.500
Totaal	10.757.729	10.025.500

Personeel

2023 is het eerste jaar dat vergelijkbaar is met de periode vóór de coronapandemie. Alhoewel dat uiteraard relatief is, want door corona is een andere manier van werken ontstaan, waarbij veel gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot thuiswerken. De bezetting van het kantoor is uiteraard hoger dan in de coronaperiode, maar nog lang niet op het niveau van 2019 of eerder.

Gedurende 2023 is het personeelsbestand van de Unie gegroeid. Vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en Nationaal Programma Regionale

Energiestrategie (NP-RES) worden Uniewerknemers ondergebracht door zogeheten projectcontracten. Inmiddels zijn in totaal 113 werknemers in dienst van de Unie.

In 2022 is gestart met een onderzoek tot wijziging van de afdeling Bedrijfsvoering. Het Uniebureau is de afgelopen jaren fors gegroeid en veranderd, en er komen steeds meer en complexere vraagstukken op ons af. Van het Uniebureau wordt een steeds hogere kwaliteit van dienstverlening gevraagd, met digitalisering en automatisering als belangrijke onderdelen. De interne organisatie stelt steeds hogere eisen aan de dienstverlening van de afdeling Bedrijfsvoering. Dit heeft impact op de werkwijze en werkzaamheden van de afdeling. Vandaar het besluit tot wijzigingen in de afdeling. De stijging in het aantal werknemers en de hiervoor genoemde wijzigingen vertalen zich onder andere in hogere algemene lasten. De stijging van deze lasten ten opzichte van het budget zijn met name te wijten aan de huur en koop van hardware en software. Daarnaast zijn, m.b.t. de interne organisatie wijzigingen, ook de advieskosten hoger uitgevallen dan gebudgetteerd.

Verdeling van het personeel over de verschillende programma's:

Aantal fte	realisatie 2023	realisatie 2022
Gemiddeld aantal fte	70,3	70,9
Moderne Overheid	11,8	11,4
Vereniging en Communicatie en BJZ	14,8	15,1
Innovatie, Duurzaam en Internationaal	12,5	15,4
Waterbeleid	11,1	9,1
Bedrijfsvoering	12,8	11,8
Directie	2,9	3,4
Blue Deal	4,4	4,8

Uniepand

Onderhoud en verduurzaming van het Uniepand staan hoog op de agenda. Ons gebouw aan de Koningskade 40 heeft in 2023 energielabel A gekregen, en eind 2022 is alle plafondverlichting vervangen door LED. Vanuit het Meerjarenonderhoudsplan zijn diverse onderhoudsstappen gezet. Zo is naar voren gekomen dat de machines die belast zijn met luchtbehandeling aan revisie toe waren, wat conform planning is uitgevoerd. In 2024 wordt naar mogelijkheden gekeken hoe wij omgaan met onze warmte toelevering vanuit de stadswarmte. In samenwerking met EnergieRijk Den Haag is gestart met proeven tot middentemperatuur aanlevering. Om dit mogelijk te maken op de Koningskade zijn mogelijk nog wat aanvullende ingrepen nodig.

Sinds 2023 hebben we twee nieuwe huurders mogen verwelkomen in ons pand. Daarmee is er geen sprake meer van leegstand. De gevolgen zijn, naast hogere huuropbrengsten, ook dat de huisvestingslasten zijn gestegen door een verhoogd energie- en warmteverbruik en tariefstijgingen.

Projectenbureau

Het projectenbureau heeft een stabiele portefeuille aan projecten die binnen de Unie gevoerd worden. Iedere nieuwe samenwerking vereist maatwerk in afspraken en veel aandacht voor het goed afhechten van eventuele juridische en financiële risico's. Het projectenbureau deelt de verschillende vormen van samenwerking op in drie categorieën:

- Aparte entiteiten. Bijvoorbeeld de administratie voeren van het NWB Fonds.
- Financieringsprojecten. Dit zijn projecten waarin de Unie alleen een kassiersrol vervult. Deze zijn voor rekening en risico van derden. Financieringsprojecten zijn dan ook resultaatneutraal en staan alleen op de balans van de Unie.
- Penvoerder. Dit betreft de projecten die onder de Unievlag worden uitgevoerd. De Unie is hierin verantwoordelijk en aansprakelijk voor de resultaten en bijbehorende financiën. Financiën verlopen dan ook via het resultaat van de Unie.

Iedere categorie vereist zijn specifieke aandacht en daaruit volgende afspraken. Daarbij is het aantal financieringsprojecten binnen de Unie in 2023 afgenomen.

Bij de projecten waar de Unie als penvoerder optreedt, geldt dat project Waterbeheer en regionale energiestrategieën (Wares) en project Aquathermie zijn afgerond. De projecten Klimaatbesteding en Circulair Opdrachtgeverschap (KCO) en SDG bevinden zich in een afrondende fase. Het project Nationale Programma Regionale Energie Strategieën (NPRES) heeft het eerste jaar van de verlenging van drie jaar afgerond. Ten slotte is het project van de begeleiding van de COVID-19-metingen (€ 165.000) gecontinueerd.

Analyse resultaat

Resultaten 2023

Overzicht baten en lasten (bedragen in €)	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Opbrengsten exploitatie	20.417.071	20.061.700	20.518.706
Totaal baten	20.417.071	20.061.700	20.518.706
Exploitatielasten	10.757.729	10.025.500	9.670.930
Programmalasten	9.443.743	9.712.000	10.389.531
Overige beleidslasten	448.204	324.200	496.575
Totaal lasten	20.649.675	20.061.700	20.557.036
Resultaat reguliere bedrijfsvoering	-232.604	0	-38.330
Bijzondere baten en lasten	-286.824	0	-398.714
Resultaat Inclusief bijzondere baten en lasten	-519.428	0	-437.044

Alle baten en lasten afzettend tegenover het beschikbare budget van 2023 ontstaat er een negatief saldo van €519.428. Dit saldo is toe te wijzen aan de waardevermindering van het pand van €286.824, een aanvullend opgenomen voorziening van €290.214 voor reorganisatiekosten en tot slot een hogere rentebaten in de Opbrengsten exploitatie.

De detailuitwerking van de voorgestelde resultaatsbestemming treft u aan op pagina 43 en 44 van de jaarrekening. In hoofdlijnen wordt de bijzondere waardevermindering van het pand ten laste gebracht van de daarvoor gemaakte egaliseringsreserve herwaardering pand.. Daarnaast is er, mede op advies van de accountant, nog eens kritisch gekeken naar de bestaande bestemmingsreserves. Voorgesteld wordt om een bedrag van €142.880 ten laste van diverse bestemmingsreserves te brengen. Hierna resteert er een negatief resultaat van € 89.724 welke ten laste zal worden gebracht aan de algemene reserve die hiermee afneemt tot een bedrag van € 322.230. Het beleid is dat de overige reserve vrij besteedbaar is en is gemaximeerd op € 750.000. Dit niveau is bepaald om te voorzien in een minimale weerbaarheid. De financiële continuïteit (weerbaarheid) is ongewijzigd en dan nog steeds als goed te bestempelen.

De solvabiliteit is in 2023 9% (2022: 11%).

De kredietfaciliteit, zoals beschreven in de waarderingsgrondslagen financiële instrumenten, is niet benut. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat er een aanvullende financieringsbehoefte zal ontstaan.

Risicomanagement / Interne beheersing

Projecten(bureau)

De toenemende groei van de projecten/programma's waar de Unie werkzaamheden voor uitvoert is een punt van aandacht. Iedere nieuwe samenwerking vereist maatwerk in afspraken en waarbij veel aandacht is voor het goed afhechten van eventuele juridische en financiële risico's. Het projectenbureau deelt de verschillen vormen van samenwerking op in 3 categorieën zijnde:

- Aparte entiteiten.
- Financieringsprojecten. Zijnde de projecten waar de Unie alleen een kassiersrol in vervult. Deze zijn voor rekening en risico van derden. Financieringsprojecten zijn dan ook resultaatneutraal en staan alleen op de balans van de Unie.
- Penvoerder. Dit betreft de projecten die onder de Unie vlag worden uitgevoerd. De Unie is hierin verantwoordelijk en aansprakelijk voor de resultaten en bijbehorende financiën. Financiën verlopen dan ook via het resultaat van de Unie.

Ieder genoemde categorie vereist zijn specifieke aandacht en daaruit volgende afspraken. Op basis hiervan zijn een aantal standaard dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) opgesteld. Nieuwe samenwerkingen worden nu ook op voorhand beoordeeld door het projectenbureau en vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.

Overig

Er zijn verder geen bijzondere risico's die een belemmering zouden kunnen vormen voor het functioneren van de Unie van Waterschappen op korte en lange termijn. Tot slot kan worden gemeld dat zich in het verslagjaar geen bijzondere risico's en onzekerheden hebben voorgedaan.

Ondertekening

Opgemaakt te Den Haag, 22 maart 2024

Algemeen directeur

Penningmeester

Meindert Smallenbroek

Vincent Lokin

Jaarrekening

Balans voor Resultaatbestemming

Activa (bedragen in €)	31-12-2023	31-12-2022
Materiële vaste activa	9.245.413	9.594.381
Gebouwen	8.654.964	9.065.000
Inventaris	176.266	165.286
Hardware	58.323	17.984
Software	16.133	0
Verbouwingen	339.726	346.111
Vlottende activa	14.664.230	15.680.866
Vorderingen	1.305.016	1.214.064
Overige vorderingen en overlopende activa	1.158.392	2.053.217
Liquide middelen	12.200.822	12.413.587
Totaal activa	23.909.643	25.275.248
Passiva (bedragen in €)	31-12-2023	31-12-2022
Eigen Vermogen	2.178.238	2.697.666
Overige reserve	411.954	450.284
Bestemmingsreserves	2.285.712	2.684.426
Exploitatiesaldo	-519.428	-437.044
Voorzieningen	418.321	331.265
Personele verplichtingen	418.321	331.265
Langlopende schulden	4.329.553	4.570.083
Langlopende geldlening	4.329.553	4.570.083
Kortlopende schulden	16.983.531	17.676.233
Financieringsprojecten	3.014.838	11.585.001
Crediteuren	1.016.202	2.070.068
Belastingen, premies sociale verzekeringen	978.909	189.896
Overige schulden en overlopende passiva	11.973.582	3.831.269
Totaal passiva	23.909.643	25.275.248

Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten (bedragen in I)	reëlsatie 2023	begroting 2023	reëlsatie 2022
Opbrengsten exploitatie	20.417.071	20.061.700	20.559.105
Contributies	11.586.699	11.586.700	10.900.002
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterschap	140.007	140.000	135.009
Overige opbrengsten	679.285	335.000	460.321
Inkomsten projecten	7.444.543	8.000.000	9.023.374
Financiële baten	566.537	0	40.399
Totaal baten	20.417.071	20.061.700	20.559.105
Exploitatielasten	10.757.729	10.025.500	9.711.329
Afschrijvingslasten	231.326	270.000	258.418
Personeelslasten	8.696.604	8.400.000	8.081.660
Huisvestingslasten	712.030	412.500	409.284
Kantoor Brussel	39.576	55.000	64.568
Algemene lasten	723.196	572.500	598.718
Financiële lasten	141.531	152.000	134.955
Kosten diensten en producten	213.466	163.500	163.726
Programmalasten	9.443.743	9.712.000	10.438.585
Account BJZ	32.631	35.000	40.600
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	638.069	540.000	393.108
Programma Moderne Overheid	521.871	500.000	406.356
Programma Vereniging en Communicatie	415.641	408.000	380.152
Programma Waterbeleid	302.191	229.000	190.354
Lasten projecten	7.533.340	8.000.000	9.028.016
Overige beleidslasten	448.204	324.200	447.521
Bijdragen/contributies aan derden	273.542	290.500	268.845
Directie- en bestuurslasten	174.662	33.700	178.676
Bijzondere baten en lasten	286.824	0	398.714
Bijzondere baten	0	0	0
Bijzondere lasten	286.824	0	398.714
Totaal lasten	20.936.499	20.061.700	20.996.149
Resultaat voor bestemming	-519.428	0	-437.044

Voorstel Resultaatbestemming

Het resultaat voor resultaatbestemming bedraagt € 519.428 negatief.

Ten eerste heeft er door de taxatie van het pand een waardevermindering van € 286.824 plaatsgevonden. Het voorstel is om deze ten laste te brengen van de daarvoor aangemaakte **egalisatiereserve herwaardering pand**.

Ten tweede wordt voorgesteld om het saldo van €30.000 van **de bestemmingsreserve Modernisering Waterschap** te onttrekken om hiermee de gemaakte kosten voor de modernisering van het tijdschrift Het Waterschap in 2023 te dekken.

Ten derde wordt er voorgesteld om het saldo van € 60.000 van de **bestemmingsreserve Digitalisering** in te zetten voor de gemaakte kosten voor de Digitale Vaarkaart in 2023. Deze Digitale Vaarkaart is in 2023 ontwikkeld, opgesteld en uiteindelijk vastgesteld door de Ledenvergadering.

Tenslotte is gekeken naar de actualiteit van de doelstelling van bestemmingsreserves die in het verleden zijn gevormd. Op grond hiervan wordt het volgende voorgesteld:

Vrijval oude reserves

Bestemmingsreserve Water Governance gelden

Stichting Water Governance is in 2016 opgeheven en de gelden zijn aan de Unie overgedragen, met als doel om een netwerkbijeenkomst op te zetten ter bevordering van Water Governance. Sinds 2016 is hier verder geen invulling meer aangegeven. Het voorstel is om het saldo van € 77.855 vrij te laten vallen. Om de doelstelling van de stichting niet te laten vergeten, is de gedachte om bij het 100-jarig bestaan van de Unie, aandacht te schenken aan Water Governance.

Bestemmingsreserve Investing climate adaptation

Deze bestemmingsreserve is in 2017 gevormd ten behoeve van het opgerichte 'Global Centre of excellence on Climate Adaptation'. Het centrum biedt mogelijkheden klimaatadaptatietaken beter op de (internationale) agenda te krijgen, waarbij kennisdeling en uitwisselen van ervaringen centraal staan. Sinds 2017 is hier verder geen invulling meer aangegeven. Het voorstel is om het saldo van € 100.000 vrij te laten vallen.

Dotatie bestaande of vorming nieuwe bestemmingsreserve

Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel

Het wetsvoorstel met aanpassingen van het Belastingstelsel van de waterschappen wordt binnenkort besproken voor in de Tweede Kamer. Uit deze aanpassingen volgen nog diverse onderzoeken en vervolgacties. Het huidige saldo van € 152.880 lijkt daar niet voldoende voor te zijn. Voorgesteld wordt om aan de bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel een bedrag van €24.975 te doteren.

Bestemmingsreserve 100-jarig jubileum Unie van Waterschappen 2027

In 2027 bestaat de Unie van Waterschappen 100 jaar. Aangezien we hier voldoende aandacht aan willen geven, zullen we moeten zorgen dat hiervoor de komende jaren een saldo wordt gereserveerd. Het voorstel is om hiervoor een nieuwe bestemmingsreserve te vormen en daaraan €100.000 te doteren om zo een reserve te vormen van waaruit de jubileumkosten gedekt kunnen worden. Er volgt te zijner tijd nog een nadere uitwerking van de festiviteiten die samenhangen met het jubileum.

Hieronder treft u een overzicht aan van de voorgestelde mutaties:

Resultaatbestemming (bedragen in €)	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Voorgestelde mutaties bestemmingsreserves	-429.704	0	-398.714
Bestemmingsreserve upgrade gebouw	0	0	0
Bestemmingsreserve WGC gelden	-77.855	0	0
Bestemmingsreserve Modernisering Waterschap	-30.000	0	0
Bestemmingsreserve Investering Climate Adaptation	-100.000	0	0
Bestemmingsreserve 100-jarig jubileum Unie van Waterschappen	100.000	0	0
Bestemmingsreserve Digitalisering	-60.000	0	0
Bestemmingsreserve Blue Deal	0	0	0
Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel	24.975	0	0
Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen	0	0	0
Egalisatiereserve herwaardering pand	-286.824	0	-398.714
Bestemmingsreserve risico's tijdelijk personeel	0	0	0
Bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast	0	0	0
Resultaat voor resultaatbestemming	-519.428	0	-437.044
Resultaat na resultaatbestemming	-89.724	0	-38.330

Het resterende resultaat na bestemming bedraagt dan € 89.724 negatief en zal ten laste worden gebracht van de algemene reserve die daarmee zal uitkomen op een saldo van €322.230.

Ontwikkeling werkkapitaal

Ontwikkeling werkkapitaal (bedragen in I)	31-12-2023	31-12-2022
Middelen op lange termijn	6.926.112	7.599.015
Eigen vermogen	2.178.238	2.697.666
Voorzieningen	418.321	331.265
Langlopende schulden	4.329.553	4.570.083
Vastgelegd op lange termijn	9.245.413	9.594.381
Vaste activa	9.245.413	9.594.381
Netto werkkapitaal	-2.319.301	-1.995.368
Middelen op korte termijn	16.983.531	17.676.233
Schulden in verband met financieringsprojecten	3.014.838	11.585.001
Schulden aan leveranciers	1.016.202	2.070.068
Schulden inzake belastingen, premies sv en pensioenen	978.909	189.896
Overige schulden en overlopende passiva	11.973.582	3.831.269
Beschikbaar	14.664.230	15.680.866
Aangewend voor	14.664.230	15.680.866
Vorderingen	2.463.408	3.267.279
Liquide middelen	12.200.822	12.413.587

Kasstroomoverzicht

	reëlsatie 2023	reëlsatie 2022
Kasstroomoverzicht (bedragen in I)		
Resultaat voor financiële baten en lasten	-944.434	-342.483
Afschrijvingen en mutaties voorzieningen	605.204	882.825
Afschrijvingen op materiële vaste activa	231.326	258.418
Waarderingsmutatie materiële vaste activa	286.824	398.714
Onttrekking voorzieningen	-198.282	-2.631
Dotatie/vrijval voorzieningen	285.337	228.323
Veranderingen in het werkkapitaal	111.169	-3.398.880
Vorderingen	803.871	-2.473.614
Kortlopende schulden	-692.702	-925.265
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-228.061	-2.858.539
Ontvangen en betaalde rente	425.006	-94.556
Ontvangen rente	566.537	40.399
Betaalde rente	-141.531	-134.955
Kasstroom uit operationele activiteiten	196.945	-2.953.095
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-169.180	-371.490
Investerings in materiële vaste activa	-169.180	-371.490
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-240.531	-240.531
Aflossing langlopende schulden	-240.531	-240.531
Afname geldmiddelen	-212.765	-3.565.115
Geldmiddelen per 1 januari	12.413.587	15.978.706
Geldmiddelen per 31 december	12.200.822	12.413.587
Afname geldmiddelen	-212.765	-3.565.119

De afname van de geldmiddelen is vrijwel volledig toe te wijzen aan enerzijds de afname van de schuldpositie. Dit komt door een afname van het saldo van de financieringsprojecten. Anderzijds zijn de nog te ontvangen subsidie bedragen afgenomen, welke in de jaarrekening gepresenteerd staan onder de vorderingen.

Toelichting op de Jaarrekening

Algemene toelichting

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. In totaal zijn er 21 waterschappen in Nederland.

De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Unie van Waterschappen is feitelijk en statutair gevestigd op Koningskade 40, 2596 AA te Den Haag, en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 40407706.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de Unie zich gehouden aan de beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Unie van Waterschappen zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van of de moedermaatschappij van Unie van Waterschappen en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven. De jaarrekening is opgesteld in Euro (€).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Operationele leasing

Bij de leasecontracten ligt een groot deel van de voor- en nadelen, die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de Unie. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. Eventuele subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Onderhoudskosten worden als last in de staat van baten en lasten verwerkt in het jaar waarop ze betrekking hebben. Er wordt afgeschreven van het moment van ingebruikneming.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De Unie beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vordering. De vorderingen hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves bestaan uit het deel van het eigen vermogen dat het bestuur van de vereniging heeft afgezonderd, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien haar doelstelling zou zijn toegestaan.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te

wikkelen. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Wanneer de reeds betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als overlopend actief voor zover sprake zal zijn van de terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Indien er, naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde.

Ultimo boekjaar waren er voor de vereniging geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betalingen van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. De dekkingsgraad van pensioenuitvoerder per eind december 2023 was 110,5% ten opzichte van een vereiste van 110%. De stijgende rente leverde hier een bijdrage aan. Pensioenuitvoerder richt zich op verantwoord beleggen en het beperken van klimaatrisico's. Dit betekent dat pensioenuitvoerder beleggingsbeslissingen neemt die duurzaam en verantwoord zijn en tegelijkertijd het financiële rendement verzekeren.

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is 4% als disconteringsvoet gehanteerd.

Langlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Daar waar geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde. Schulden zijn gerangschikt onder de kortlopende schulden als deze binnen 12 maanden na balansdatum kunnen worden opgeëist en onder de langlopende schulden als dit niet het geval is.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht van het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen of waarin de baten zijn gederfd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Kostentoerekening

Aan de programma's worden de directe kosten toegerekend. Personele en overige exploitatiekosten worden niet aan de programma's toegerekend. Aan projecten worden personele kosten, zonder opslag voor overhead, zoveel mogelijk rechtstreeks toegerekend. Waar rechtstreekse toerekening niet mogelijk is, vindt toerekening plaats op basis van tijdverantwoording.

Financiële instrumenten en risicobeheersing marktrisico

De Unie is hoofdzakelijk actief binnen Nederland. Eventuele buitenlandse transacties worden hoofdzakelijk verricht in euro's en er worden geen posities in vreemde valuta aangehouden. Hiermee is valutarisico beperkt. De Unie loopt een beperkt renterisico over de rentedragende vorderingen (banktegoeden) en langlopende hypotheeklening. Er worden geen financiële derivaten of renteswaps gecontracteerd om de risico's af te dekken. De Unie heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Voor liquiditeitsrisico's is bij de NWB bank een kredietfaciliteit ad € 2.000.000 beschikbaar.

Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom

van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasingcontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Vaste Activa

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Verloopstaat materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2023	Investerings 2023	Afschrijving 2023	Herwaardering 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Gebouwen en terreinen	9.065.000	0	-123.213	-286.824	8.654.964
Inventaris (inclusief kunst)	165.287	55.850	-44.871	0	176.266
Hardware	17.984	62.724	-22.385	0	58.323
Software	0	18.150	-2.017	0	16.133
Verbouwingen	346.111	32.455	-38.840	0	339.726
Totaal materiële vaste activa	9.594.382	169.180	-231.326	-286.824	9.245.413

Er hebben zich dit jaar geen wijzigingen in de grondslagen voorgedaan. De afschrijvingstermijnen zijn eveneens niet gewijzigd en luiden als volgt:

Gebouwen: 50 jaar (2,00%)

Verbouwingen: 10 jaar (10,00%)

Inventaris: 7 jaar (14,29%)

Hard- en software: 3 jaar (33,33%)

Er heeft een taxatie per balansdatum plaatsgevonden om te bepalen wat een reële marktwaarde is. De marktwaarde van het pand is vastgesteld op € 8.654.964.

De taxatie van het pand is in de boekwaarde verwerkt in de waardevermindering. Het resultaat is verantwoord als bijzondere last en wordt via de voorgestelde resultaatbestemming onttrokken aan de egalisatiereserve herwaardering pand.

Cumulatieve verloopstaat materiële vaste activa	Aanschaf waarde	Cumulatieve afschrijving	Waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2023
Gebouwen en terreinen	13.435.755	-2.814.613	-1.966.178	8.654.964
Inventaris (inclusief kunst)	1.433.162	-1.256.897	0	176.266
Hardware	631.089	-572.766	0	58.323
Software	220.130	-203.996	0	16.133
Verbouwingen	415.240	-75.514	0	339.726

Flottende activa

Vorderingen

Vorderingen per	31-12-2023	31-12-2022
Waterschappen	262.570	1.113.221
Derden	1.042.446	100.841
<i>Subtotaal</i>	<i>1.305.016</i>	<i>1.214.062</i>
Af: voorziening oninbaarheid	0	0
Totaal vorderingen	1.305.016	1.214.062

Van de totale openstaande vordering is € 1.177.594 niet ouder dan 30 dagen. Het saldo derden bevat voor €900.000 een doorbelasting van de gebruikelijke salariskosten aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze vordering is in januari 2024 betaald. Er zijn daarnaast geen indicaties voor oninbaarheid.

Overige vorderingen en overlopende activa

Overige vorderingen en overlopende activa per	31-12-2023	31-12-2022
Vooruitbetaalde en nog te ontvangen posten	1.145.446	2.017.038
Nog te factureren posten	17.798	32.754
Omzetbelasting	0	0
Variabele beloning conform CAO	-4.852	3.425
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.158.392	2.053.217

De post Vooruitbetaalde en nog te ontvangen posten betreffen subsidie bedragen voor projecten waarbij de Unie de penvoerder is en waarvoor wel al kosten zijn gemaakt, maar die nog niet zijn gedeclareerd. Dit vindt plaats middels een verantwoording aan het einde van een subsidietraject.

Liquide middelen

Liquide middelen per	31-12-2023	31-12-2022
Nederlandse Waterschapsbank	12.199.240	12.409.454
ING	1.532	2.362
Kas	51	1.771
Totaal liquide middelen	12.200.822	12.413.587

De bestedingsruimte bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is € 2.000.000. Onder de banktegoeden is een banktegoed met een saldo van € 7.628.400 bestemd voor het project Bluedeal.

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen laat zich als volgt weergeven.

Verloopstaat eigen vermogen	Stand per 1-1-2023	Mutaties bij	Mutaties af	Stand per 31-12-2023
Overige reserves	450.284	0	-38.330	411.954
Overige reserves	450.284	0	-38.330	411.954
Bestemmingsreserve	2.684.426	0	-398.714	2.285.712
Upgrade gebouw	390.000	0	0	390.000
WGC gelden	77.855	0	0	77.855
Modernisering Waterschap	30.000	0	0	30.000
Investering climate adaptation	100.000	0	0	100.000
Digitalisering	60.000	0	0	60.000
Bluedeal	160.000	0	0	160.000
Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel	152.880	0	0	152.880
Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen	100.000	0	0	100.000
Egalisatiereserve herwaardering pand	1.488.691	0	-398.714	1.089.977
Bestemmingsreserve risico tijdelijk personeel	50.000	0	0	50.000
Bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast	75.000	0	0	75.000
Exploitatiesaldo	-437.044	-519.428	437.044	-519.428
Resultaat voorgaand boekjaar	-437.044	0	437.044	0
Resultaat huidig boekjaar	0	-519.428	0	-519.428
Totaal eigen vermogen	2.697.666	-519.428	0	2.178.238

De mutaties in het vermogen betreffen de verwerking van het negatieve resultaat uit 2022 na bestemming van €38.330 ten laste van de algemene reserve en de waardevermindering van het pand als gevolg van de taxatie 2022.

De overige reserves zijn vrij besteedbaar voor de organisatie.

Bestemmingsreserves

Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het bestuur hierop een beperking heeft aangebracht.

Bestemmingsreserve upgrade gebouw

Deze reserve is gevormd voor toekomstige investeringen in verduurzaming van het pand.

Bestemmingsreserve WGC gelden

Deze reserve is gevormd in relatie tot de doelstellingen van de Water Governance Gelden.

Bestemmingsreserve Modernisering Waterschap

Deze reserve is gevormd als bijdrage in de digitalisering van het blad 'Het Waterschap'.

Bestemmingsreserve Investering climate adaption

Deze reserve is gevormd voor bijdrage aan Global Centre of excellence on Climate Adaptation.

Bestemmingsreserve Digitalisering

Deze reserve is gevormd voor sectorscan digitalisering (follow-up).

Bestemmingsreserve Blue Deal

Deze reserve is gevormd ter dekking van een eventueel te kort bij Blue Deal activiteiten die voor rekening en risico zijn van de Unie.

Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel

Deze reserve is gevormd voor de aanpassing van het Belastingstelsel.

Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen

Deze reserve is gevormd voor verdere innovatie in de Waterketen.

Egalisatiereserve herwaardering pand

Deze reserve is gevormd om mogelijke fluctuaties in de waardering van het pand op te vangen.

Vorzieningen

	Stand per 1-1-2023	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Vrijval 2023	Stand per 31-12-2023
Verloopstaat voorzieningen					
Jubileum	102.942	0	-36.159	-4.877	61.905
Reorganisatie	228.323	290.214	-162.122	0	356.415
Totaal voorzieningen	331.265	290.214	-198.282	-4.877	418.321

Voorziening jubileum

Dit betreft een voorziening voor mogelijke toekomstige jubileumuitkeringen. De jubileumvoorziening is gebaseerd op leeftijden en vertrekkansen van de medewerkers. Het saldo is toereikend.

Voorziening reorganisatie

Dit betreft een voorziening voor reorganisatie, waarbij medewerkers boventallig zijn verklaard. De voorziening is gebaseerd op leeftijd en een traject van outplacement van de medewerkers. Per einde 2023 is een extra voorziening opgenomen voor deze medewerkers, omdat de Unie risicodragend is en daarmee naast de eerder voorziene kosten voor outplacement ook de kosten voor WW-uitkering tot aan de pensioengerechtigde leeftijd op zich dient te nemen. Het saldo is toereikend.

Langlopende schulden

	Stand per 1-1-2023	Opname 2023	Aflossing 2023	Stand per 31-12-2023
Verloopstaat langlopende leningen				
Nederlandse waterschapsbank N.V.	4.570.083	0	-240.531	4.329.553
Totaal langlopende schulden	4.570.083	0	-240.531	4.329.553

De lening o/g van € 6.013.269 is in 2017 aangegaan onder borgstelling van waterschappen. Het betreft een hypothecaire lening met gebouwen en terreinen als onderpand. De jaarlijkse aflossing bedraagt € 240.531 en is ingegaan op 2 mei 2018. De overeengekomen rente ligt vast tot en met 2 mei 2042 en bedraagt 2,75% per jaar. In 2023 is niet extra afgelost of opgenomen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan uit een aantal afzonderlijke posten die hierna worden toegelicht.

Financieringsprojecten

Stand financieringsprojecten	Bestede kosten	Ontvangen termijnen	Vrijval	Stand per 31-12-2023	Stand per 31-12-2022
Bever- en Muskusrattenbestrijding	25.508.333	26.505.870		997.537	1.404.058
Stimuleringsbudget emissiebeperking glastuinbouw	2.081.250	2.365.250		284.000	2.000
Gezamenlijke communicatie	1.698.500	1.885.529		187.029	89.189
DIWANet	375.047	542.183		167.136	154.273
Glami	683.890	685.632		1.743	1.731
EUWMA	69.118	98.274		29.156	26.312
Life Mica	283.065	329.078		46.013	-57.763
Omgevingswet 2019	669.231	669.230		0	46.839
Robuust Plan Slibeindverwerking	1.109.129	1.579.740		470.611	305.403
Strategische samenwerking Netbeheerder en WS	180.670	180.670		0	2
LVO Landelijke Voorziening Overstromingsrisico's	19.273	71.295		52.022	55.601
Indicatoren en monitoring biodiversiteit	59.719	59.719		0	4.919
Subsidie Omgevingswet 2022	4.500.000	4.500.000		0	2.250.000
Bijdrage VWS bemonsteren COVID 19	18.870.416	19.650.000		779.584	7.257.437
Waarderingskamer	2.217.091	2.217.097		6	0
RWZI Tool	45.000	45.000		0	45.000
Totaal financieringsprojecten	58.369.731	61.384.567		3.014.838	11.585.001

De zogenaamde financieringsprojecten zijn of worden gefinancierd door derden met een specifiek doel waarbij de middelen bij de Unie worden beheerd. De projecten hebben niet de vorm van een subsidie of extern project en er ligt dan ook geen beschikking aan ten grondslag met daaruit voortvloeiende eisen en verplichtingen. Het risico dat er een eventuele overschrijding ten laste van de Unie komt is nihil, de Unie functioneert als kassier.

Het zijn over het algemeen bestaande en langlopende projecten. In 2020 is een analyse gemaakt van een aantal projecten waar al jaren geen mutaties op hebben plaats gevonden. Er is besloten om deze projecten vrij te laten vallen. Gedurende 2022 is er één nieuw financieringsproject bijgekomen, de ontwikkeling van de Online RWZI tool. Dit is in 2022 verder afgewikkeld, waarbij de ontvangen bijdragen van de waterschappen zijn terugbetaald aan hen. In 2023 zijn er geen nieuwe financieringsprojecten bijgekomen.

Crediteuren

Crediteuren per	31-12-2023	31-12-2022
Derden	953.146	377.272
Waterschappen	63.056	1.692.796
Totaal crediteuren	1.016.202	2.070.068

Belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen

Belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen per	31-12-2023	31-12-2022
Loonheffing	681.264	0
Pensioenpremies	0	0
Omzetbelasting	297.645	189.896
Totaal belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen	978.909	189.896

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva per	31-12-2023	31-12-2022
Nog te betalen kosten	1.699.030	829.956
Vooruitgefactureerde of vooruitontvangen bedragen	23.675	3.675
Nog te besteden subsidies of projectgelden	9.903.698	2.588.220
Reservering vakantiedagen	347.179	409.417
Totaal overige schulden en overlopende passiva	11.973.582	3.831.269

De nog te betalen kosten bestaan vooral uit nog te betalen facturen aan enkele waterschappen voor de Unie-bijdrage van de bever-en muskusrattenbestrijding. Verder zit hierin ook opgenomen de nog te ontvangen facturen van onze broker Haert voor de inzet van diverse externen over de laatste maanden van 2023.

De vooruitgefactureerde of vooruitontvangen bedragen betreffen de ontvangen waarborgsommen van de huurders en een tweetal vooruitgefactureerde bedragen richting partners voor een bijdrage aan de nog op te stellen Visie Waterketen.

De reservering vakantiedagen is afgenomen ten opzichte van 2022 door verbruik van verlofuren.

De nog te besteden subsidies of projectgelden is flink toegenomen. Dit komt met name doordat er eind 2023 een subsidie is ontvangen van € 2,9 miljoen euro voor het nieuwe project Ondersteuningsprogramma Klimaatneutraliteit, welke loopt van 1 januari 2024 tot 31 december 2027. Daarnaast bevat deze post een saldo van €3,2

miljoen voor het project BlueDeal 2023, waarvan een voorschot is ontvangen en waarvan de deelnemende partnerschappen nog hun rekening zullen indienen. Verder betreft dit saldo subsidiegelden voor projecten waarvoor nog geen uitgaven zijn gedaan.

De subsidies worden in alle gevallen gefinancierd door overheidsorganisaties (centraal en decentraal) en koepelorganisaties. De daaraan gestelde voorwaarden zijn veelal inhoudelijk van aard en houden in dat er doorgaans 13 weken na afloop een inhoudelijke rapportage en verantwoording dient te worden gedaan, waarna de subsidie wordt vastgesteld. Zie ook overzicht projectlasten en -opbrengsten.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Niet in balans opgenomen verplichtingen	Kortlopend (< 1 jaar)	Langlopend (1 tot 5 jaar)	Totaal per 31-12-2023	Totaal per 31-12-2022
Leaseauto	6.634	3.317	9.951	9.951
Kopieerapparatuur	4.618	0	4.618	4.618
Hardware	43.684	83.728	127.412	127.412
Totaal niet in balans opgenomen verplichtingen			141.980	141.980

De bestaande leegstand is omgezet naar langdurige huurcontracten waardoor de huuropbrengsten zullen toenemen. Er zijn twee nieuwe huurders aangetrokken met een looptijd van respectievelijk 4 en 5,5 jaar, waarbij de laatstgenoemde een ontbindingsoptie heeft na 2,5 jaar. De totale huuropbrengst voor 2024 bedraagt hierbij € 344.732.

Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten

Baten	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Contributies	11.586.699	11.586.700	10.900.002
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterschap	140.007	140.000	135.009
Overige opbrengsten	679.285	335.000	460.321
Inkomsten projecten	7.444.543	8.000.000	9.023.374
Financiële baten	566.537	0	40.399
Totaal baten	20.417.071	20.061.700	20.559.105

De stijging in opbrengsten is toe te schrijven aan de ontvangen rentes op onze bankrekeningen bij de NWB Bank. Deze creditrentes zijn ten opzichte van 2022 fors gestegen van en hebben in 2023 gezorgd voor een ontvangst van €566.537. Verder werd in voorgaande jaarrekening de post financiële baten en lasten gezamenlijk gepresenteerd als één post. Deze post is vanaf 2023 opgesplitst in de posten financiële baten, welke in het overzicht hierboven is toegevoegd, en in een aparte post financiële lasten. Deze laatste post valt onder de Exploitatielasten welke u in de volgende paragraaf kunt vinden.

Lasten

Lasten	2023	2023	2022
Exploitatielasten	10.757.729	10.025.500	9.711.329
Programmalasten	9.443.743	9.712.000	10.389.531
Overige beleidslasten	448.204	324.200	496.575
Subtotaal lasten reguliere bedrijfsvoering	20.649.675	20.061.700	20.597.435
Bijzondere baten en lasten	-286.824	0	-398.714
Totaal lasten	20.936.499	20.061.700	20.996.149

Exploitatielasten

Exploitatielasten	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Afschrijvingslasten	231.326	270.000	258.418
Personeelslasten	8.696.604	8.400.000	8.081.660
Huisvestingslasten	712.030	412.500	409.284
Kantoor Brussel	39.576	55.000	64.568
Algemene lasten	723.196	572.500	598.718
Financiële lasten	141.531	152.000	134.955
Kosten diensten en producten	213.466	163.500	163.726
Totaal exploitatielasten	10.757.729	10.025.500	9.711.329

De exploitatielasten liggen €732.229 hoger dan begroot. Deze overbesteding wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de huisvestingslasten. Hierin zitten de vaste lasten voor elektriciteit en stadsverwarming en die zijn, net als in 2022, behoorlijk doorgestegen in 2023. Gezamenlijk bedragen de kosten voor stadsverwarming, elektriciteit en water €259.481. Daarnaast is er in 2023 veel (achterstallig) onderhoud gepleegd in, aan en rondom het pand, waaronder het reviseren van de luchtbehandelingskast van het pand. Hierdoor zijn de kosten ca. €100.000 hoger uitgevallen dan aanvankelijk opgenomen in de begroting van 2023. Tot slot zit in de personeelslasten ook de eerder genoemde aanvullende voorziening voor reorganisatie van ruim €290.000 opgenomen. Dit verklaart waarom er meer besteed is dan gebudgetteerd.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn onder te verdelen in onderstaande posten.

Personeel	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Lonen en salarissen	11.324.263	11.200.000	10.098.052
Externe inzet	1.454.219	200.000	1.036.251
Doorbelaste salariskosten	-4.570.768	-3.520.000	-3.486.816
Overige personeelskosten	488.890	520.000	434.173
Totaal personeelslasten	8.696.604	8.400.000	8.081.660

De totale personeelslasten zijn € 296.604 hoger dan begroot. Dit wordt volledig verklaard door de aanvullende voorziening reorganisatie van €290.000. Buiten deze extra voorziening om sluit het aan op de gebudgetteerde totale personeelslasten. . Echter, er is een groot verschil tussen de kosten voor externe inzet enerzijds en de doorbelaste salariskosten anderzijds. De kosten voor externe inzet betreft de inhuur van externen voor de invulling van vaste Unie functies en tijdelijke ondersteuning. De voornaamste reden hiervoor is dat de inhuurkosten van de projectmedewerkers en beleidsmedewerkers van de Unie centraal wordt geadministreerd en dus niet onder

de programmakosten vallen. De begroting 2023 voor externe inzet is niet uitgegaan van inhuur voor medewerkers op de programma's, alleen voor inhuur bij de stafafdeling Bedrijfsvoering. Doordat er meer mensen op projectbasis in dienst zijn gekomen is anderzijds ook de post Doorbelaste salariskosten toegenomen, waarbij de grootste het HWBP is.

Het gemiddelde aantal fte bedraagt in 2023 70,3.

Programmalasten

Per programma luiden de lasten als volgt.

Programmalasten	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Account BJZ	32.631	35.000	40.600
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	638.069	540.000	393.108
Programma Moderne Overheid	521.871	500.000	406.356
Programma Vereniging en Communicatie	415.641	408.000	380.152
Programma Waterbeleid	302.191	229.000	190.354
Lasten projecten	7.533.340	8.000.000	9.028.016
Totaal programmalasten	9.443.743	9.712.000	10.438.585

De programmalasten liggen € 268.257 lager dan begroot, dit wordt veroorzaakt door de projectuitgaven waar tegenover een opbrengst staat. Zie volgende paragraaf. Exclusief de projectuitgaven liggen de programma uitgaven € 198.403 hoger dan begroot. In het hoofdstuk Resultaten per programma is een toelichting gegeven op de besteding van de middelen.

Projectlasten en -opbrengsten

In toenemende mate treedt de Unie op als partij in diverse (gesubsidieerde) projecten en of samenwerkingen. Zowel in uitvoerende, dienstverlenende als penvoerende rol. Deze projecten dragen een risico met zich mee op bijvoorbeeld een overschrijding die voor rekening van de Unie komt of het niet voldoen aan gestelde (verantwoordings)eisen.

De verantwoording van deze projecten is als volgt. Elk project loopt resultaatneutraal door de jaarrekening van de Unie. Zodra een subsidie wordt toegekend, wordt het toegekende subsidiebedrag geboekt als bate. Per einde van het jaar wordt per project nagegaan wat de totale kosten voor dat jaar zijn geweest. Dit wordt vervolgens vergeleken met de voor dat project eventueel nog te ontvangen subsidie, zowel uit het betreffende jaar als uit eventuele voorgaande jaren. Als blijkt dat er in totaal voor het project dan nog een subsidie bedrag te vorderen is, dan wordt dat geboekt naar de balanspost nog te ontvangen subsidie. In geval er sprake is van een nog terug te betalen subsidie, dan wordt er een boeking gemaakt naar de balanspost Vooruitontvangen subsidie. Mocht blijken dat een deel van gemaakte kosten niet subsidiabel wordt geacht, dan komt dit voor rekening van de Unie. Er is voor de nog lopende projecten geen verwachting dat er sprake gaat zijn van verlieslatende projecten waardoor eventuele werkzaamheden binnen deze projecten niet gedaan zouden kunnen worden. In onderstaande tabel worden de totale toekenningen over de gehele looptijd en de besteding in 2023 weergegeven. Hierbij wordt uitsluitend een financiële positie verantwoord en het zegt niet vanzelfsprekend iets over de inhoudelijke voortgang van een project. Daarvoor is veelal in de beschikking

opgenomen dat ofwel jaarlijks ofwel bij afronding en (eind)verantwoording tevens een accountantsverklaring moet worden overlegd.

Projectlasten en -opbrengsten	Toekenning	Loopt tot	Besteding in 2023	Besteed t/m 31-12-2023
Waterbeheer en Regionale Energiestrategieën (WaRES)	1.197.000	1-7-2022	8.757	1.096.577
Aquathermie	1.975.000	1-1-2024	410.631	1.852.230
Klimaatneutraal opdrachtgeverschap (KCO)	300.000	1-1-2024	170.276	334.802
Regionale Energie Strategieën (RES) Fase 4	15.494.000	1-1-2026	4.911.750	4.911.750
Covid-Metingen	588.155	1-1-2024	93.455	93.455
SDG (Single Digital Gateway)	676.992	1-1-2024	157.098	432.202
Omgevingswet	4.500.000	1-1-2025	485.353	2.735.353
Waterschapsverkiezingen 2023	1.110.000	1-4-2023	343.209	1.078.597
Bluedeal programmabureau en Roemenië		31-12-2030	882.294	
Totaal projectlasten en -opbrengsten			7.462.823	12.534.966
Bluedeal Projecten 2023	5.000.000	31-12-2030	877.795	1.760.089
Bluedeal Projecten afronding t/m 2022	14.440.000	31-12-2022	65.957	10.296.095

De weergegeven toekenningen betreffen hier het totaal aan toegekende subsidiebedragen vanaf begin van het project tot en met het verslagleggingsjaar 2023. De subsidiebatens zijn ontvangen vanuit (semi) overheden. In beginsel is voor alle projecten sprake van 100% subsidiëring van gemaakte kosten. Uitzondering hierop is het project Blue Deal, waarvan de verdeling in lasten ongeveer 50%-50% is tussen de waterschappen en Rijksoverheid. Voor alle projecten moet de subsidie worden afgerekend.

Overige beleidslasten

Overige beleidslasten	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Bijdragen/contributies aan derden	273.542	290.500	268.845
Directie- en bestuurslasten	174.662	33.700	178.676
Totaal overige beleidslasten	448.204	324.200	447.521

Op de overige beleidsuitgaven is een overbesteding van € 124.004. Dit komt met name doordat hier kosten onder vallen die gemaakt zijn voor het traject Strategieverkenning Unie van Waterschappen 2022-2023.

Bijzondere baten en lasten

	realisatie 2023	begroting 2023	realisatie 2022
Bijzondere baten en lasten			
Bijzondere baten	0	0	0
Bijzondere lasten	286.824	0	398.714
Totaal bijzondere baten en lasten	-286.824	0	-398.714

De bijzondere baten en lasten omvatten uitsluitend de waardevermindering van € 286.824 als gevolg van de taxatie van het pand.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi)publieke sector

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

WNT -verantwoording 2023 Unie van Waterschappen	
De WNT is van toepassing op de Unie van Waterschappen.	
Het voor de Unie van Waterschappen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023.	€ 223.000
Dit betreft het Algemeen bezoldigingsmaximum.	
1. Bezoldiging topfunctionarissen	
<i>13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.</i>	
Gegevens 2023 (Bedragen in I)	M. Smallenbroek
<i>Functiegegevens</i>	<i>Algemeen directeur</i>
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	167.278
Beloningen betaalbaar op termijn	22.467
<i>Subtotaal</i>	<i>189.744</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
<i>Bezoldiging</i>	<i>189.744</i>
Bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Gegevens 2022

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Gegevens 2022 (Bedragen in I)	M. Smallenbroek
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	155.375
Beloningen betaalbaar op termijn	23.076
<i>Subtotaal</i>	<i>178.451</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	
Bezoldiging	178.451
Bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Tabel 1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van €1.900 of minder

WNT-verantwoording 2023 Unie van Waterschappen				
1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder				
Naam	Functie	Indiensttreding	Uitdienst	Organisatie
R.A.M. van der Sande	Voorzitter	1-1-2019		Hoogheemraadschap van Rijnland
V. Lokin	Penningmeester	1-4-2022		Waterschap de Dommel
S. Mager	Bestuurder	11-10-2019		Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
D. Schoonman	Bestuurder	13-12-2019	6-10-2023	Waterschap Drents Overijsselse Delta
Erik den Hertog	Bestuurder	6-10-2023		Waterschap Vallei en Veluwe
L. Kroon	Bestuurder	17-12-2021		Wetterskip Fryslan
J. de Haan	Bestuurder	1-1-2022		Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Tabellen 1b, 1c, 1e, 1f, 1g en 2: deze categorieën waren over 2023 niet van toepassing.

Tabel 3: Naast de hierboven genoemde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De jaarrekening is gecontroleerd door Publiek belang accountants; Zij zijn voornemens om een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. Dit vindt plaats na ondertekening van de jaarrekening door de penningmeester.

Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming:

Ingevolge artikel 34 van de statuten staat het resultaat ter beschikking van de Algemene Ledenvergadering.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Pagina 1 van 4

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Pagina 2 van 4

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Pagina 3 van 4

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Pagina 4 van 4